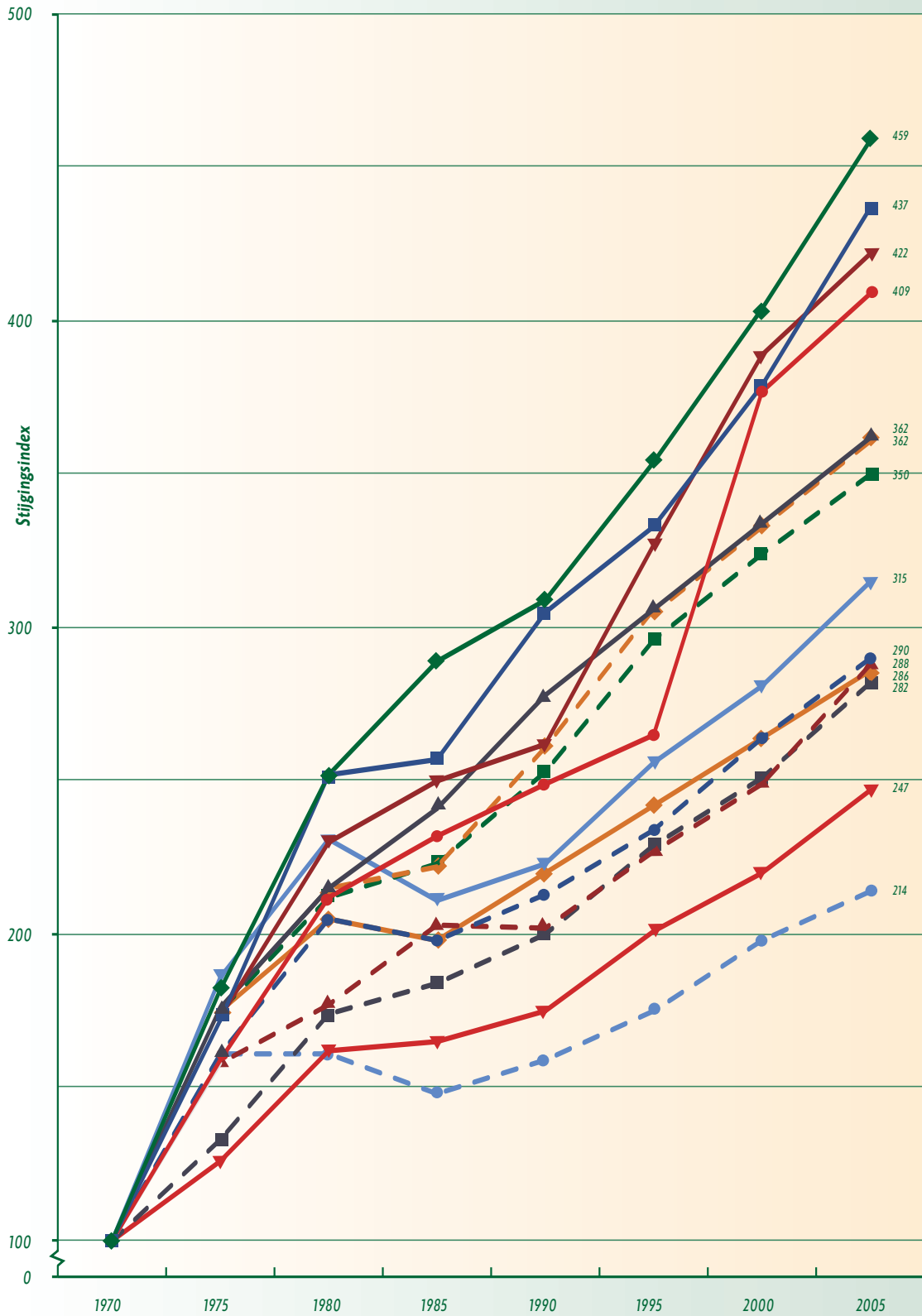

The background features a green-toned abacus with several horizontal rods. The beads are in various colors: green, orange, black, and red. Silhouettes of people in various poses are overlaid on the abacus, creating a conceptual link between human figures and numerical calculation. The text is positioned in the upper right quadrant, enclosed in a white bracket-like shape.

ADVIES BELONINGSVERHOUDINGEN
POLITIEKE AMBTSDRAGERS

Grafiek 1

Onderlinge vergelijking stijgingsindex bruto loonontwikkeling

— (**ADVIES BELONINGSVERHOUDINGEN
POLITIEKE AMBTSDRAGERS**)

Adviescommissie rechtspositie politieke ambtsdragers

november 2005

Colofon

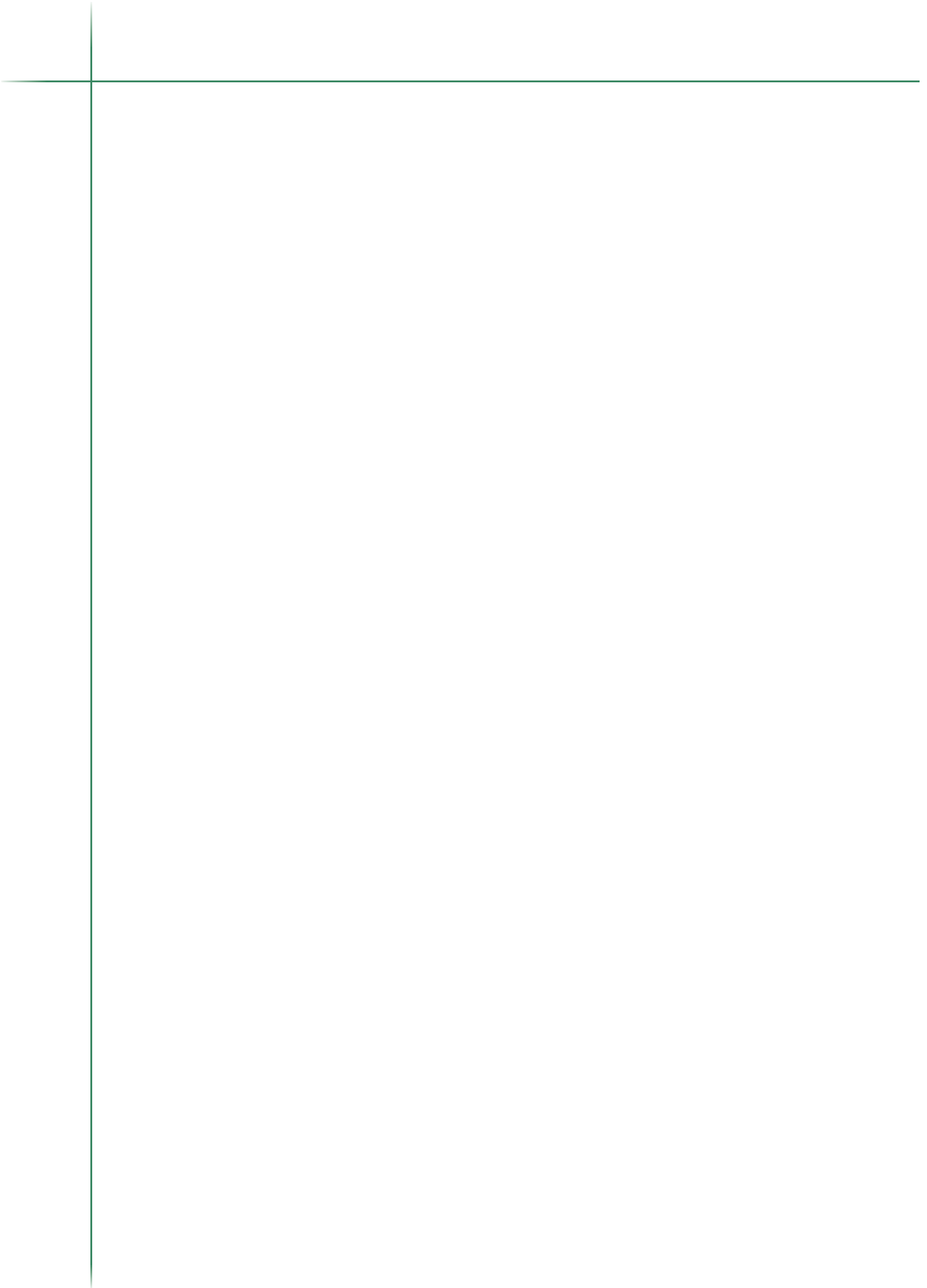
Adviescommissie rechtspositie politieke ambtsdragers
p/a Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
www.minbzk.nl

Lay out: Grafisch Buro van Erkelens
Drukwerk: Drukkerij HEGA

November 2005
36430/CM33

Inhoudsopgave

1	Adviesaanvraag en uitgangspunten	5
1.1	Adviesaanvraag	5
1.2	Uitgangspunten	5
2	Beloningsverhoudingen politieke ambtsdragers	11
2.1	Inleiding	11
2.2	Loonontwikkeling 1970-2005	11
2.3	Vaste onkostenvergoedingen	12
2.4	Neveninkomsten	15
2.5	Indeling gemeenteklassen	16
3	Eindconclusies	17
3.1	Loonontwikkeling politieke ambtsdragers	17
3.2	Vaste onkostenvergoedingen	17
3.3	Neveninkomsten	17
3.4	Indeling gemeenteklassen	17
4	Advies	19
4.1	De nieuwe beloningsverhoudingen	22
4.2	De indexeringswijze	22
4.3	Vaste onkostenvergoedingen	22
4.4	Neveninkomsten	22
4.5	Indeling gemeenteklassen	23
	Bijlagen	25
I	Taakopdracht	25
II	Samenstelling adviescommissie rechtspositie politieke ambtsdragers	27
III	Ontwikkeling beloningsverhoudingen 1970-2005	28
III.1	Inleiding	28
III.2	Schadeloosstelling leden Tweede Kamer	28
III.3	Vergoeding leden Eerste Kamer	31
III.4	Schadeloosstelling leden van het Europees Parlement	31
III.5	Bezoldiging Hoge Colleges van Staat	32
III.6	Bezoldiging topfunctionarissen Rechterlijke Macht	34
III.7	Bezoldiging commissarissen van de Koningin	36
III.8	Bezoldiging burgemeesters	37
III.9	Bezoldiging voorzitters waterschapsbesturen	39
III.10	Bezoldiging gedeputeerden	40
III.11	Bezoldiging wethouders	41
III.12	Vergoeding statenleden	44
III.13	Vergoeding raadsleden	45
III.14	Overzicht onkostenvergoedingen	46
IV	Internationale vergelijking	49
V	Literatuurlijst	55

1.1 Adviesaanvraag

Deeladvies bezoldiging overige politieke ambtsdragers

Het kabinet heeft op 1 maart 2005 de Adviescommissie rechtspositie politieke ambtsdragers ingesteld en gevraagd een advies uit te brengen over de relatie tussen de salariëring van ministers en staatssecretarissen en de overige categorieën politieke ambtsdragers (Eerste- en Tweede Kamerleden, Hoge Colleges van Staat, commissarissen van de Koningin, gedeputeerden, statenleden, burgemeesters, wethouders, raadsleden)¹. Het betreft de onderlinge beloningsverhoudingen tussen deze verschillende categorieën politieke ambtsdragers die eigenstandig moeten worden beoordeeld en opnieuw vastgesteld, uitgaande van het ministersalaris als top van het salarisgebouw van de publieke sector. De volgende adviesvragen heeft het kabinet aan de commissie gesteld:

- Hoe dient de beloningsstructuur voor politieke ambtsdragers in relatie tot het normsalaris van de minister te worden vormgegeven?
- Wat is daarbij een geëigend salarisniveau voor de verschillende groepen politieke ambtsdragers?
- Wat is in de toekomst een passende indexeringswijze voor salarissen van politieke ambtsdragers?

Dit advies sluit aan bij het eerdere advies 'Over dienen en verdienen' van april 2004 over de beloning van de ministers en staatssecretarissen en de ambtelijke topstructuur.

Tevens is de commissie gevraagd het kabinet te adviseren over de modernisering van de pensioenvoorziening van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa) als zodanig en financiering van deze pensioenvoorziening in de zin van kapitaaldekking en fondsvorming in het bijzonder. Daarnaast zal in navolging van het eerdere advies over de bezoldiging van topfunctionarissen van onder de ministeries ressorterende diensten en publiekrechtelijke zelfstandige bestuursorganen een advies worden gegeven over een passende beloning (-ontwikkeling) voor topfunctionarissen van privaatrechtelijke zelfstandige bestuursorganen.

Vervroegen deeladvies beloningsverhoudingen politieke ambtsdragers

Op 3 februari 2005 heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in een Algemeen Overleg met de Tweede Kamer gesproken over het kabinetsstandpunt op het advies van de Commissie beloning en rechtspositie ambtelijke en politieke topstructuur, het rapport 'Over dienen en verdienen'. Gezien de uitkomsten van dit overleg is vervolgens het wetgevingsproces in gang gezet.

De Tweede Kamer heeft in het overleg aangegeven het wenselijk te vinden dat bij de behandeling van deze wetsvoorstellen de consequenties voor de overige politieke ambtsdragers kunnen worden betrokken. De minister heeft aan de Tweede Kamer toegezegd de Adviescommissie rechtspositie politieke ambtsdragers te verzoeken het deeladvies over de beloningsstructuur voor de overige categorieën politieke ambtsdragers nog voor de kamerbehandeling van de wetsvoorstellen af te ronden.

De commissie komt aan dit verzoek tegemoet door met voorrang dit deeladvies uit te brengen. De gevraagde deeladviezen over de modernisering van de pensioenvoorziening van de Appa en de bezoldiging van bestuurders van privaatrechtelijke zelfstandige bestuursorganen zullen separaat en in een later stadium aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties worden aangeboden.

1.2 Uitgangspunten

Relatie met het advies 'Over dienen en verdienen'

In het rapport 'Over dienen en verdienen' van april 2004 is een aantal uitgangspunten opgenomen die eveneens relevant zijn voor dit advies. Voor de inrichting van de beloningsstructuur van het openbaar bestuur geldt dat:

- 1 het ministersalaris het hoogste salaris moet zijn;
- 2 hiertoe eerst het ministersalaris moet worden verhoogd;
- 3 de koppeling van het ministersalaris aan het salaris van de overige categorieën politieke ambtsdragers geen vanzelfsprekendheid is. De voorgestelde verhoging van het ministersalaris werkt dus niet automatisch door naar deze groepen.

¹ Vanwege de oorspronkelijke verbondenheid met de ambtelijke en politieke topstructuur heeft de commissie besloten ook uitspraken te doen over de aan de topstructuur gerelateerde functionarissen die deel uitmaken van de sector Rechterlijke Macht. Op verzoek van de minister van Verkeer en Waterstaat zijn ook de voorzitters van de waterschapsbesturen aan de adviesopdracht toegevoegd.

Ministersalaris als ijkpunt

In het eerdere advies is aangegeven dat, gezien de staatsrechtelijke positie en de bijbehorende politieke eindverantwoordelijkheden op nationaal niveau, de minister weer als ijkpunt aan het hoofd van het salarisgebouw moet staan. De functies van de overige politieke ambtsdragers dienen op hun eigen merites en in relatie tot het (nieuwe) ministersalaris te worden beoordeeld. Vertrekpunt voor de analyse van salariëring van de overige politieke ambtsdragers is dus het nieuwe ministersalaris als normniveau voor het nieuwe beloningsgebouw.

Verhoging ministersalaris

De commissie heeft geadviseerd om het huidige salarisniveau van de minister met 30% te verhogen om nog tijdens deze kabinetsperiode de ontstane achterstand ten aanzien van rijksambtenaren in te lopen. Naast de achterstand ten opzichte van de ambtelijke salarissen heeft de commissie echter ook een nog forsere afstand tot salarissen van in functiezwarte vergelijkbare functies in de marktsector geconstateerd. Aangegeven is dat deze achterstand een separate inhaalslag rechtvaardigt. De commissie heeft hierbij een percentage van 20% eventueel in fasen voorgesteld. Het kabinet heeft deze voorstellen slechts gedeeltelijk overgenomen. Alleen het inlopen van de achterstand van 30% ten opzichte van de overige salarissen in de sector Rijk werd door het kabinet vooralsnog wenselijk geacht.

De commissie acht een dergelijke gedeeltelijke overname van het advies niet verstandig. Een salarisverhoging van 30% herstelt alleen de scheefgroei die binnen de rijksoverheid in de afgelopen jaren is opgelopen. Ook wordt de mogelijkheid tot het creëren van voldoende ruimte binnen het totale salarisgebouw op deze manier beperkt. Immers, de door het kabinet voorgestane beperking leidt ertoe dat de ambtelijke top op het huidige salarisniveau wordt vastgeprikt. De commissie herhaalt in dit verband de volgende passage uit het vorige advies:

“Het ‘dienen van de publieke zaak’ zijn woorden die vaak worden gebruikt om aan te duiden dat het werken in het openbaar bestuur bijzonder is. Het is vaak de doorslaggevende factor om bij de overheid te gaan werken of een politiek ambt te ambiëren. In die zin onderscheiden politieke ambtsdragers en ambtenaren zich per definitie van andere werkenden. Maar het blijft werk, en daar moet een passende beloning tegenover staan. Een keuze voor de marktsector zou in veel gevallen tot een hoger salaris hebben geleid, maar de hoogte van het salaris speelt bij de keuze voor een betrekking in de publieke dienst geen doorslaggevende rol. Een functie in de publieke dienst wordt als boeiend en stimulerend ervaren. Niettemin moet het salaris passend zijn bij het belang en de verantwoordelijkheid van het ambt en toereikend om de aantrekkelijkheid van het ambt te blijven waarborgen. De erkenning van het maatschappelijke belang van publieke topfuncties dient ook weerspiegeld te worden in de hoogte van het salaris. Daar hoort uiteraard bij dat door middel van openbaarmaking van de topinkomens verantwoording wordt afgelegd over de hoogte van het salaris, het gaat immers om publieke middelen.

Het is ongewenst en riskant werkzaamheden op topniveau op middenkaderniveau van het bedrijfsleven of zelfs nog daaronder te belonen. Op de langere termijn leidt een te lage salariëring bovendien tot erosie van de kwaliteit van het openbaar bestuur en de publieke dienst mede doordat jongeren minder snel voor een carrière bij de overheid zullen kiezen. De kloof tussen een private en publieke carrière is nu te groot. Daar komt bij dat het politici kennelijk niet gemakkelijk valt om, onder druk van de altijd aanwezige maatschappelijke belangen en politieke meningsverschillen, noodzakelijke beslissingen ten aanzien van de beloningen van politieke ambtsdragers te nemen”.

In dit kader wil de commissie ook wijzen op de publiciteit rond beloningen in het openbaar bestuur. Hierbij gaat het in veel gevallen niet over de aard van de beloningssystematiek, maar is alle aandacht gericht op incidenten. Deze incidenten beheersen vervolgens het publieke en politieke debat. Hiermee wordt een beeld geschapen dat niet overeenkomt met het feitelijke beeld dat de commissie op grond van analyses heeft geschetst. Eventuele incidenten daargelaten is er geen enkele reden om het openbaar bestuur te betichten van inhalig gedrag. Geconstateerde beloningsachterstanden binnen de eigen sector en externe vergelijkingen laten een geheel ander beeld zien.

Koppeling overige categorieën ambtsdragers

In genoemd advies over de hoogte van het ministersalaris is aangegeven dat, indien de koppeling van het ministersalaris met de salarissen van de overige categorieën politieke ambtsdragers wordt gehandhaafd, elke structurele aanpassing van het ministersalaris automatisch een vergaande doorwerking zal hebben in de salariëring van de overige politieke ambtsdragers. Aangegeven is dat dit niet wenselijk is. Daarbij zijn door de commissie de staatsrechtelijke positie, de daaraan gekoppelde verantwoordelijkheden van ministers en de publieke druk als belangrijke verschilpunten genoemd. Gesteld is dat deze bij een minister beduidend zwaarder zijn dan bijvoorbeeld van een commissaris van de Koningin of een burgemeester. Dit leidt ertoe dat de salarispositie van deze politieke ambtsdragers op zichzelf moeten worden bezien.

Bruikbaarheid functiewaardering

Bij het bepalen van beloningsverhoudingen komt men al snel op de gedachte om het instrument van functiewaardering toe te passen. Echter functiewaardering bij politieke ambtsdragers in het verleden heeft laten zien dat dit instrument voor deze groep maar in beperkte mate bruikbaar is. De uiteindelijke uitkomsten van functiewaarderingstrajecten zijn in het verleden dan ook in de politieke besluitvorming niet of slechts ten dele overgenomen. Onderstaande voorbeelden zijn hiervoor illustratief. In het eerder genoemde advies over de hoogte van het ministersalaris is dan ook bewust het gebruik van het functiewaarderingsinstrument achterwege gelaten.

Met name bij volksvertegenwoordigers strookt een strikte beoordeling op basis van functiewaardering niet met het karakter en de invulling van het ambt. Volksvertegenwoordigers zijn immers vrij te bepalen op welke wijze zij invulling geven aan het hen toegekende mandaat.

Functiewaardering in het verleden

De schadeloosstelling van leden van de Tweede Kamer; Rapport van de Commissie Functiewaardering Leden van de Tweede Kamer (1991)

Door een commissie van externe deskundigen is in 1990 een onderzoek uitgevoerd naar de structuur en de hoogte van de schadeloosstelling van de leden van de Tweede Kamer. In april 1991 heeft de commissie Van Kemenade de conclusies van het onderzoek in een rapport aan de voorzitter van de Tweede Kamer aangeboden. In het rapport deed de commissie op grond van functiewaarderingsonderzoeken de aanbeveling om aan te sluiten bij de bezoldiging van gedeputeerden. Dat was op dat moment schaal 16 van het rijkspersoneel (BBRA). Inmiddels was de bezoldiging van gedeputeerden al verbonden aan schaal 17 BBRA. Het Presidium heeft echter in navolging van de commissie Emolumenten voorgesteld vast te houden aan een koppeling aan schaal 16 BBRA. Om politiek draagvlak voor de voorgestelde verhoging te krijgen diende het positieve inkomenseffect van de salarisverhoging te worden geneutraliseerd. Om deze reden zijn een aantal vergoedingen voor leden van de Tweede Kamer in omvang teruggebracht.

Advies bezoldiging gedeputeerden (1992)

Op verzoek van de Tweede Kamer heeft in 1992 een onderzoek plaatsgevonden naar 'de zwaarte van de functie van gedeputeerde, mede tegen de achtergrond van de (bezoldigings-) positie van de commissaris van de Koningin en van de burgemeester'.

Op grond van het onderzoek wordt geadviseerd de functie van gedeputeerde te bezoldigen overeenkomstig salarisschaal 18 van het rijkspersoneel.

De argumentatie wordt gevonden in de taakverzwaring van gedeputeerden, een toets aan ambtelijke functies op het niveau van schaal 17, 18 en 19 binnen de rijksoverheid, de organisatorische context van het provinciaal bestuur en de bezoldigingsverhoudingen ten opzichte van topambtenaren in de provincie (S17/18). Naar aanleiding van dit advies is de bezoldiging van gedeputeerden uiteindelijk vastgesteld op het maximum van schaal 17 BBRA.

Gewaardeerd en Bezoldigd; Rapport onderzoek bezoldiging wethouders (2001)

In 2001 is in opdracht van het Ministerie van BZK een functiewaarderingsonderzoek verricht naar de bezoldigingssituatie van wethouders. Gekeken is daarbij naar de verhouding van het wethoudersambt tot de gemeentesecretaris en de burgemeester.

Naar aanleiding van dit onderzoek zijn de wethouderssalarissen in 2001 op ongeveer 90% van het burgemeestersalaris gesteld. Om het inkomenseffect voor wethouders in de kleine gemeenten te versterken is voorts de tijdbestedingsnorm in de kleinere gemeenten verhoogd. Het onderzoeksrapport merkt bij de aanbevelingen het volgende op: "de aanbevelingen zijn niet uitsluitend terug te voeren op de feitelijke bevindingen in het onderzoek. Bij de aanbeveling is ook betrokken een inschatting van de politiek/bestuurlijke omgeving waarin wethouders opereren, en met de gevolgen die deze moet hebben voor de bezoldiging....."

Conclusie:

Omdat de waarde van functiewaardering voor politieke ambtsdragers in het verleden beperkt is gebleken en het nieuwe ministersalaris het referentiepunt is voor het nieuwe salarisgebouw is geen gebruik gemaakt van functiewaardering.

Rangordening

Zoals al eerder vermeld neemt de commissie voor het vaststellen van het beloningsniveau het ministersalaris als ijkpunt. Daarvan worden de overige salarissen afgeleid. De onderbouwing voor de rangordening van de beloningen wordt gevonden in:

- de staatsrechtelijke verhoudingen;
- de gekozen structuur (ministersalaris als plafond). Het ministersalaris is het referentiepunt voor de vergelijking.

Staatsrechtelijke verhoudingen

Wat betreft de staatsrechtelijke verhoudingen wordt in dit advies bij de indeling van het bouwwerk een onderscheid gemaakt tussen dagelijks bestuurders, volksvertegenwoordigers, de Hoge Colleges van Staat en de Rechterlijke Macht. Met betrekking tot de positie ten opzichte van elkaar wordt het eerder genoemde principe gehandhaafd dat de minister om voornoemde redenen aan het hoofd van het salarisbouwwerk staat. De onderlinge verhoudingen tussen de overige politieke ambtsdragers worden door de commissie als een gegeven geaccepteerd en dus niet ter discussie gesteld². Wel wordt bezien hoe de salarisontwikkeling zich bij de verschillende categorieën ambtsdragers in de loop der jaren heeft voltrokken. Ook wordt door de commissie onderkend dat er door de jaren heen belangrijke maatschappelijke en staatsrechtelijke ontwikkelingen van invloed zijn op het functioneren van politieke ambtsdragers.

Conclusie:

De huidige staatsrechtelijke verantwoordelijkheden worden als uitgangspunt voor de verdere analyse genomen.

Bestuurlijke zwaarte van gemeenten wordt bepaald door inwonertal

Bestuurlijke zwaarte is in het verleden geoperationaliseerd door middel van het criterium 'aantal inwoners per gemeente'. Bij gemeenten neemt in de regel de complexiteit van het bestuur toe naarmate het aantal inwoners groter wordt. Parallel aan de toename van het inwonertal neemt de omvang van het ambtelijk apparaat toe, de budgetten en de complexiteit van de infrastructuur. In dit rapport wordt dit criterium overgenomen. Wel dient het gebruik van verschillende indelingen in inwonersklassen voor verschillende categorieën ambtsdragers binnen gemeenten te worden bezien en indien mogelijk te worden geharmoniseerd in één indeling in inwonersklassen.

Conclusie:

Het inwonertal blijft bij gemeentebestuurders het uitgangspunt voor het bepalen van de zwaarte van de functie.

Arbeidstijden

Het tijdsbeslag van een functie is bij politieke ambtsdragers primair geen maatstaf in de beoordeling van de functie-zwaarte. Politieke ambtsdragers kennen immers geen arbeidscontract. De intensiteit van een functie wordt bepaald door de invulling die betrokkene daar zelf aan geeft. Er geldt geen tijdbestedingsnorm voor politieke functies. Dit betekent niet dat bepaalde politieke of maatschappelijke ontwikkelingen, zoals dualisering van het gemeente- en provinciebestuur, niet als verzwarend of tijdrovend kunnen worden ervaren.

Wel wordt er een deeltijdfactor aangehouden voor de hoogte van het salarisniveau van bestuurders die hun functie in deeltijd vervullen, zoals de tijdbestedingsnorm voor wethouders in gemeenten met minder dan 18.000 inwoners. Onder deeltijdfactor wordt ook in dit advies verstaan het percentage van het salarisbedrag waarmee een ambtsdrager in staat wordt gesteld om uit zijn andere functie(s) tijd vrij te kopen om als politieke ambtsdrager te kunnen functioneren. Deze invalshoek is gekozen om te voorkomen dat de wijze waarop een ambtsdrager zijn functie invult mede wordt gestuurd door arbeidsvoorwaardelijke aspecten als arbeidsduur. De 'arbeidstijden' van politieke ambtsdragers zijn dan ook lastig vast te stellen en zijn voor een belangrijk deel individueel bepaald.

Hiermee wordt aangesloten bij de benadering van het kabinet Van Agt-Wiegel. Dit kabinet heeft per 1 januari 1981 het ministersalaris aangemerkt als het hoogst mogelijke niveau, waarvan de salarissen van de overige politieke, semi-politieke en ambtelijke topfunctionarissen zijn afgeleid. Naar de mening van het toenmalige kabinet is de kern van de nagestreefde structuring, 'het dusdanig ordenen van alle ambtelijke, politieke en semi-politieke topfuncties, dat deze in de juiste verhoudingen tot elkaar in drie nieuwe salarisniveaus boven de hoogste salarisschaal voor het burgerlijk rijkspersoneel kunnen worden ingedeeld.'

Conclusie:

Het tijdsbeslag van een politieke ambtsdrager is in dit advies niet bepalend voor de hoogte van het salaris. Politieke ambtsdragers zijn immers vrij te bepalen op welke wijze zij invulling geven aan het ambt.

Internationale vergelijking

Het bezoldigingsniveau van politieke ambtsdragers is vergeleken met de bezoldigingsniveaus in een aantal andere West-Europese landen. Een eenduidige en precieze vergelijking is echter lastig en kan een verkeerd beeld oproepen. Dit wordt veroorzaakt door de verschillen in organisatie van de publieke sector waardoor de inhoud en verantwoordelijkheden van de diverse ambten in belangrijke mate anders worden vormgegeven. Ook zijn de gehanteerde bezoldigingssystemen in bepaalde gevallen complex en gedetailleerd, waarbij de omvang van een vergoeding bovendien afhankelijk kan zijn van de persoonlijke omstandigheden van de ambtsdrager. Om deze reden is besloten de internationale vergelijking niet in de analyse te betrekken. Wel is deze ter indicatie bijgevoegd (bijlage IV).

2.1 Inleiding

De ontwikkeling van de bezoldiging van de politieke ambtsdragers over de periode 1970-2005 is in kaart gebracht. Bekeken is wat de bruto loonontwikkeling van deze ambtsdragers in genoemde periode is geweest en hoe deze zich ten opzichte van het ministersalaris en elkaar verhouden. Daartoe is per functie een indexcijfer samengesteld waardoor de loonontwikkeling van de verschillende ambtsdragers onderling vergelijkbaar wordt³. Ook is als vergelijkingsmaatstaf de contractloonontwikkeling in ogenschouw genomen. Onder contractloonontwikkeling wordt verstaan de loonstijging die in CAO's wordt afgesproken en voor werknemers in de marktsector geldt. Het gaat dan met name om initiële loonstijgingen en eindejaarsuitkeringen.

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de analyse van de loonontwikkeling in samenhang gepresenteerd⁴. Daarbij zullen ook de algemene onkostenvergoedingen worden betrokken. Algemene onkostenvergoedingen worden verstrekt voor kosten die voor eigen rekening komen en samenhangen met de uitoefening van het ambt. Het betreft de vaste belaste tegemoetkoming. Specifieke onkostenvergoedingen zoals reiskostenvergoedingen en verblijfkostenvergoedingen zijn niet meegenomen.

Ook zal kort aandacht worden besteed aan de huidige systematiek ten aanzien van de (verrekening van) neveninkomsten.

2.2 Loonontwikkeling 1970-2005

Uitgedrukt in indexcijfers leidt dit tot de volgende rangordening:

Tabel 1

Geïndexeerde loonontwikkeling politieke ambtsdragers 1970-2005

	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005
Contractloonstijging markt⁵	100	182	252	289	309	354	404	459
Wethouder grote steden	100	172	252	257	305	333	379	437
Gedeputeerden	100	173	230	250	262	327	389	422
Leden Tweede Kamer	100	159	212	232	249	265	377	409
Staatsraden	100	176	215	241	278	306	334	362
Leden Algemene Rekenkamer	100	176	215	222	261	306	334	362
President Algemene Rekenkamer	100	175	212	223	253	296	324	350
Commissaris van de Koningin	100	186	231	211	223	256	281	315
Leden Rechterlijke Macht	100	161	205	198	213	234	264	290
Statenleden	100	158	177	203	202	227	249	288
Vice-president Raad van State	100	175	205	198	220	242	264	286
Staatssecretaris	100	133	174	184	200	229	251	282
Minister	100	126	162	165	175	201	220	247
Burgemeester grote steden	100	161	161	148	159	175	198	214

Bron: Min BZK

⁵ Bron: Macro Economische Verkenning, Centraal Planbureau; jaargangen 1970 – 2006. De loonstijging die in cao's afgesproken wordt en voor iedere werknemer in de marktsector geldt, vormt de basis voor de contractloonstijging. Het gaat dan met name om initiële loonstijgingen en eindejaarsuitkeringen.

Voor een grafische weergave van deze indexcijfers; zie binnenkant omslag

3

Gekozen is net als in het eerdere advies 'Over dienen en verdienen' voor een periode van 35 jaar, van 1 januari 1970 tot 1 januari 2005. Deze periode wordt lang genoeg geacht om betrouwbare uitspraken te doen over systematische en trendmatige ontwikkelingen.

4

In bijlage III is een gedetailleerd overzicht van de ontwikkeling van de bezoldiging van politieke ambtsdragers weergegeven. Voor elke functie in het openbaar bestuur en de rechterlijke macht is de geldende wet- en regelgeving aangehaald. De totstandkoming van het huidige bezoldigingsniveau is daarbij aan de hand van een kort historisch overzicht geschetst waarbij de breukvlakken in loonontwikkeling worden aangestipt.

Van een aantal functies kon geen betrouwbare index worden samengesteld omdat er nog geen vaste maandelijkse vergoeding in 1970 maar een presentiegeld of een daggeldvergoeding werd toegekend. Vandaar dat Eerste Kamerleden en raadsleden niet zijn opgenomen in het overzicht. Voor statenleden is om die reden bij benadering een indexcijfer vastgesteld.

Het ministersalaris is sinds 1970 ten opzichte van de overige politieke ambtsdragers in loonontwikkeling achtergebleven. Dit geldt eveneens voor de burgemeesters in de grote gemeenten. Zo hebben de wethouders van de grote steden, gedeputeerden, Tweede Kamerleden en commissarissen van de Koningin een sterkere loonontwikkeling doorgemaakt dan ministers. Ten opzichte van de contractloonstijging hebben alle politieke ambtsdragers een gematigder loonontwikkeling.

2.3 Vaste onkostenvergoedingen

Politieke ambtsdragers ontvangen naast hun wedde of bezoldiging een vergoeding van kosten die zij maken bij de uitoefening van hun ambt. Deze vaste algemene onkostenvergoeding wordt ook wel ambtstoelage genoemd. Onkostenvergoedingen zijn bedoeld voor kosten die voor eigen rekening komen. Tot 1998 werden vergoedingen onbelast verstrekt. In 1999 zijn de vaste onkostenvergoedingen van de politieke ambtsdragers fiscaal getoetst vanwege aangescherpte fiscale wetgeving. Hierbij zijn de volgende onkosten componenten onderscheiden: representatie, vakliteratuur, contributies, telefoonkosten, bureaunkosten, porti, zakelijke giften, bijdrage fractiekosten en ontvangsten. De uitkomst van deze fiscale toetsing heeft ertoe geleid dat de vaste onkostenvergoedingen in de belastingheffing moesten worden betrokken en niet langer onbelast konden worden verstrekt. Om deze reden zijn de vaste onkostenvergoedingen voor de ambtsdragers die onder het loonbelastingregime vallen gebruteerd. Het is niet nodig bewijsstukken hiervoor te overleggen.

Inmiddels ontvangen alle categorieën politieke ambtsdragers een vaste (belaste) onkostenvergoeding/ambtstoelage, met uitzondering van de rechtelijke ambtenaren die een onbelaste vergoeding ontvangen. Een aantal componenten zoals fax en computervoorzieningen vallen buiten de onkostenvergoeding en worden door het bestuursorgaan aan de ambtsdrager verstrekt en ten laste van de bedrijfsvoering gebracht.

De hoogte van deze vergoeding verschilt naar functie en bij gemeentebestuurders naar de omvang van de gemeente. Naast de genoemde differentiatie naar gemeentegrootte bestaat er een aanzienlijk verschil in de hoogte van de verstrekte vergoeding tussen de verschillende categorieën politieke ambtsdragers.

In het overzicht zijn de actuele bedragen opgenomen.

Tabel 2

Overzicht vaste onkostenvergoeding

Amtsdrager	Maandelijkse onkostenvergoeding 2005	Percentage van het maandsalaris
<i>Raadsleden</i>	457	24%
<i>Eerste Kamer</i>	368	21%
<i>Statenleden</i>	164	17%
<i>Commissaris van de Koningin</i>	1.647	17%
<i>Minister-president en minister van Buitenlandse Zaken</i>	1.201	13%
<i>Gedeputeerden</i>	608	8%
<i>Rechterlijke macht categorie 1⁶</i>	722	8%
<i>Burgemeester⁷</i>	660	7%
<i>Wethouder</i>	569	7%
<i>Vice-president Raad van State</i>	608	6%
<i>President Algemene Rekenkamer</i>	608	6%
<i>Nationale ombudsman</i>	608	6%
<i>Minister</i>	600	6%
<i>Substituut-ombudsman</i>	506	6%
<i>Staatsraden</i>	506	6%
<i>Leden Algemene Rekenkamer</i>	506	6%
<i>Staatssecretaris</i>	500	6%
<i>Voorzitter Waterschappen</i>	486	6%
<i>Tweede Kamer</i>	387	6%
<i>Rechterlijke macht categorie 2</i>	268	2%
<i>Rechterlijke macht categorie 3</i>	202	2%

Bron: Min BZK

- ⁶ De onkostenvergoeding voor leden van de Rechterlijke macht is een netto vergoeding. Omwille van de vergelijkbaarheid met de overige belaste vergoedingen is de netto vergoeding gebruteerd.
- ⁷ Burgemeesters, wethouders en raadsleden ontvangen een (ambts)toelage afhankelijk van de klasse waarin de gemeente zich bevindt waar zij het ambt uitoefenen. In dit overzicht zijn de maximale vergoedingsbedragen opgenomen voor gemeentelijke bestuurders.

Bestuurders ontvangen een onkostenvergoeding van circa 6 à 7% van hun bruto bezoldiging. De commissaris van de Koningin, raads- en statenleden en leden van de Eerste Kamer ontvangen een hogere vergoeding. De leden van de Rechterlijke macht in de salariscategorie 2 en 3 ontvangen daarentegen een lagere vergoeding. De minister-president en de minister van Buitenlandse Zaken ontvangen ten opzichte van de overige ministers een tweemaal zo hoge vergoeding in verband met bijzondere representatieve verplichtingen.

Tabel 3

Geïndexeerde loonontwikkeling met onkostenvergoeding

		1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005
Contractloonstijging		100	182	252	289	309	354	404	459
Minister	<i>Salaris</i>	100	126	162	165	175	201	220	247
	<i>Salaris incl. onkosten</i>	100	125	159	162	171	196	215	249
Staatssecretaris	<i>Salaris</i>	100	133	174	184	200	229	251	282
	<i>Salaris incl. onkosten</i>	100	131	170	180	194	223	245	283
Commissaris van de Koningin	<i>Salaris</i>	100	186	231	211	223	256	281	315
	<i>Salaris incl. onkosten</i>	100	186	231	241	263	296	336	370
Gedeputeerden	<i>Salaris</i>	100	173	230	250	262	327	389	422
	<i>Salaris incl. onkosten</i>	100	173	230	250	278	344	408	458
Statenleden	<i>Salaris</i>	100	158	177	203	202	227	249	288
	<i>Salaris incl. onkosten</i>	100	152	177	205	205	231	254	304
Leden Tweede Kamer	<i>Salaris</i>	100	159	212	232	249	265	377	409
	<i>Salaris incl. onkosten</i>	100	156	211	239	264	235	318	345
Burgemeester grote steden⁸	<i>Salaris</i>	100	161	161	148	159	175	198	214
	<i>Salaris incl. onkosten</i>	100	158	158	146	158	173	196	218
Wethouder grote steden	<i>Salaris</i>	100	172	252	257	305	333	379	437
	<i>Salaris incl. onkosten</i>	100	172	252	257	320	348	396	452
Raadsleden grote steden	<i>Salaris</i>	100	161	219	266	266	298	328	401
	<i>Salaris incl. onkosten</i>	100	151	212	261	262	295	324	379
Vice-president Raad van State	<i>Salaris</i>	100	175	205	198	220	242	264	286
	<i>Salaris incl. onkosten</i>	100	171	199	192	213	234	256	287
Staatsraad	<i>Salaris</i>	100	176	215	241	278	306	334	362
	<i>Salaris incl. onkosten</i>	100	171	207	231	266	292	319	357
President Algemene Rekenkamer	<i>Salaris</i>	100	175	212	223	253	296	324	350
	<i>Salaris incl. onkosten</i>	100	170	204	215	242	283	309	347
Leden Algemene Rekenkamer	<i>Salaris</i>	100	176	215	222	261	306	334	362
	<i>Salaris incl. onkosten</i>	100	171	207	214	250	292	319	357

Bron: Min BZK

⁸ Met de grote steden worden de steden met meer dan 375.000 inwoners bedoeld: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag. Gemeenten met meer dan 375.000 inwoners vormen de hoogste bezoldigingsklasse voor gemeentelijke bestuurders.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de onkostenvergoeding een beperkt effect heeft op de salarisindex 1970-2005. Er zijn twee uitzonderingen. De commissarissen van de Koningin ondervinden een positief effect (+17%) van de onkostenvergoeding op de salarisontwikkeling en de leden van de Tweede Kamer een negatief effect (-16%). Een salarisstijging van leden van de Tweede Kamer in 1997 is geneutraliseerd door een verlaging van de onkostenvergoeding.

2.4 Neveninkomsten

Veel politieke ambtsdragers vervullen naast hun politieke ambt nog andere nevenfuncties, betaald of onbetaald. Deze nevenfuncties kunnen rekenen op grote maatschappelijke belangstelling. Dit ligt voor de hand aangezien van een politiek ambtsdrager mag worden verwacht dat hij bij zijn belangenafwegingen niet wordt geleid door eigen belang. Voor bestuurders geldt dat er een onderscheid kan worden gemaakt tussen functies die ambtshalve worden uitgeoefend (qualitate qua functies) en functies die niet voortvloeien uit het ambt. Ontvangen inkomsten in verband met nevenfuncties die bestuurders vervullen uit hoofde van hun functie moeten, conform het daaromtrent in de wet bepaalde, in de provincie of gemeentekas worden gestort⁹.

Voor de leden van de Eerste Kamer, gemeenteraadsleden, provinciale statenleden en deeltijdwethouders (in gemeenten met minder dan 18.000 inwoners) ligt dit ten dele anders. Voor deze ambtsdragers is het politieke ambt juist een nevenfunctie die naast een andere of eigenlijke bron van inkomsten wordt uitgeoefend. De vergoedingen van deze groepen ambtsdragers zijn dan ook niet bedoeld als 'hoofdincome'.

Overzicht regelgeving nevenfuncties

Ministers en staatssecretarissen is het in beginsel niet toegestaan betaalde nevenfuncties te vervullen.

Neveninkomsten van Tweede Kamerleden worden met 50% gekort op hun schadeloosstelling. Daarbij geldt een vrijstelling van 14% van de schadeloosstelling. De korting op de neveninkomsten wordt in mindering gebracht op de schadeloosstelling. Deze vermindering bedraagt ten hoogste 35% van de schadeloosstelling. Onder neveninkomsten wordt hier verstaan winst uit een of meer ondernemingen, belastbaar loon uit arbeid en belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden. Voor 1 april verstrekt het kamerlid een opgave van de te verwachten jaarlijkse neveninkomsten¹⁰.

Bij het ontbreken van een dergelijke opgave wordt door de Belastingdienst de maximale vermindering toegepast (i.c. een schadeloosstelling van 65%).

Tabel 4

Werking kortingsregeling

	2005
<i>Schadeloosstelling</i>	86 126
<i>Geen korting als de neveninkomsten onder 14% van de schadeloosstelling blijven</i>	12 058
<i>Neveninkomsten boven 114% worden met 50% gekort</i>	$86\ 126 + 12\ 058 = 98\ 184$ (114%)
<i>Korting bedraagt nooit meer dan 35% van de schadeloosstelling</i>	30 144
<i>Neveninkomsten boven de grenswaarde worden niet meer gekort</i>	$12\ 058 + (2 \times 30\ 144) = 72\ 346$

Bron: Min BZK

De Wet op de Raad van State regelt dat de vice-president, de staatsraden en de staatsraden in buitengewone dienst geen betrekkingen vervullen waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op een goede vervulling van hun ambt of op de handhaving van hun onpartijdigheid en onafhankelijkheid of van het vertrouwen daarin. De betrekkingen die de vice-president, de staatsraden en de staatsraden in buitengewone dienst buiten hun ambt vervullen worden door de vice-president openbaar gemaakt.

De Wet Nationale ombudsman regelt dat hij niet een openbare betrekking kan bekleden waaraan een vaste beloning of toelage is verbonden en geen betrekkingen waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op een goede vervulling van zijn ambt of op de handhaving van zijn onpartijdigheid en onafhankelijkheid of van het vertrouwen daarin. De betrekkingen die de ombudsman buiten zijn ambt vervult, worden door hem openbaar gemaakt.

De Comptabiliteitswet regelt dat de leden van de Algemene Rekenkamer geen andere openbare betrekkingen vervullen waar een vaste beloning of toelage aan is verbonden. Ook vervullen de leden geen betrekkingen die ongewenst zijn met

⁹ Zie de artikelen 44 en 46 van de Gemeentewet en de artikelen 43 en 65 van de Provinciewet.

¹⁰ In de jaren 2002 tot en met 2004 waren er gemiddeld 8 Kamerleden van wie de schadeloosstelling werd verminderd (Bron: minBZK).

het oog op een goede vervulling van hun ambt of handhaving van hun onpartijdigheid en onafhankelijkheid of van het vertrouwen daarin. De betrekkingen die de leden buiten hun ambt vervullen, worden door de president openbaar gemaakt. In de Provincie- en Gemeentewet is geregeld onder welke omstandigheden nevenfuncties voor provinciale of gemeentelijke bestuurders en volksvertegenwoordigers geoorloofd zijn. In alle gevallen geldt dat nevenfuncties openbaar moeten worden gemaakt.

Gedeputeerden en wethouders vervullen geen nevenfuncties waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op een goede vervulling van de functie. Vergoedingen die worden verkregen voor nevenfuncties die uit hoofde van de functie worden verkregen, worden gestort in de gemeente- of provinciekas (zogenoeten q.q.- functies).

De burgemeester of commissaris van de Koningin vervullen geen nevenfuncties waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op de goede vervulling van zijn ambt of op de handhaving van zijn onpartijdigheid en onafhankelijkheid of van het vertrouwen daarin. Het voornemen van een commissaris van de Koningin, burgemeester, gedeputeerde of wethouder tot aanvaarding van een nevenfunctie wordt gemeld aan de raad of staten. De toetsing door provinciale staten of gemeenteraad heeft vooral betrekking op mogelijke belangenverstrengeling en het beoogde tijdsbeslag van een nevenfunctie¹¹.

2.5 Klassenindeling gemeenten

Er zijn momenteel vijf indelingen in gemeenteklassen voor de bezoldiging en onkostenvergoedingen van burgemeesters, wethouders en raadsleden. Dit komt de inzichtelijkheid en uniformiteit van het beloningsgebouw in gemeenten niet ten goede.

Tabel 5

Tabel huidige klassenindeling en gemeentebestuurders

Inwoners-klassen	Vergoeding en onkostenverg. gem. raadsleden	Bezoldiging burgemeesters	Bezoldiging wethouders	Onkostenvergoeding burgemeesters	Onkostenvergoeding wethouders
Tot en met 2000	Klasse 1	Klasse 1	Klasse 1 (45%)	Klasse 1 en 2	Tot 8.000
2001 – 4000		Klasse 2	Klasse 2 (55%)		
4001 – 8000		Klasse 3	Klasse 3 (65%)	Klasse 3 en 4	
Tot en met 6 000	Klasse 2	Klasse 4	Klasse 4 (75%)	Klasse 5 en 6	8001 - 14000
6 001 – 8 000					
8 001 – 10 000	Klasse 4	Klasse 6	Klasse 6	Klasse 7 t/m 11	14001 - 18000
10 001 – 12 000	Klasse 5				
12 001 – 14 000	Klasse 6	Klasse 7	Klasse 7	Klasse 10	> 18001
14 001 – 18 000	Klasse 7				
18 001 – 24 000	Klasse 8	Klasse 8	Klasse 8	Klasse 10	> 18001
24 001 – 30 000	Klasse 9				
30 001 – 40 000	Klasse 10	Klasse 9	Klasse 9	Klasse 10	> 18001
40 001 – 50 000	Klasse 11				
50 001 – 60 000	Klasse 12	Klasse 10	Klasse 10	Klasse 10	> 18001
60 001 – 80 000	Klasse 13				
80 001 – 100 000	Klasse 14	Klasse 11	Klasse 11	Klasse 10	> 18001
100 001 – 125 000	Klasse 15				
125 001 – 150 000	Klasse 16	Klasse 11	Klasse 11	Klasse 10	> 18001
150 001 – 250 000	Klasse 17				
250 001 – 375 000	Klasse 18	Klasse 11	Klasse 11	Klasse 10	> 18001
375 001 en verder	Klasse 18	Klasse 11	Klasse 11	Klasse 10	> 18001

Bron: Min BZK

3.1 Loonontwikkeling politieke ambtsdragers

De beloningsverhoudingen tussen de verschillende categorieën politieke ambtsdragers lijken zich betrekkelijk willekeurig ontwikkeld te hebben. Zo bestaan er wel een aantal horizontale koppelingen (ministers, Hoge Colleges, commissarissen van de Koningin en de burgemeesters van de grote steden), maar de koppelingen binnen de verschillende bestuurslagen zijn minder duidelijk aangegeven. Zo zijn bijvoorbeeld gedeputeerden en Tweede Kamerleden gekoppeld aan schalen voor het rijkspersoneel en was de bezoldiging van burgemeesters gekoppeld aan het salaris van gemeentesecretarissen. Het verschil in loonontwikkeling wordt veroorzaakt door het ontbreken van een eenduidige beloningssystematiek en het incidentele karakter van de salarisaanpassingen voor de verschillende groepen. Salarisaanpassingen hebben in het verleden fragmentarisch plaatsgevonden. Veronderstelde salarisachterstanden worden vaak naar aanleiding van politieke druk uit het veld voor bepaalde functies geïdentificeerd en vervolgens gerepareerd. Dit leidt echter vervolgens weer tot relatieve achterstanden bij andere politieke ambtsdragers.

Ook worden er uiteenlopende indexeringswijzen gehanteerd. Daarbij zijn sommige functies gekoppeld aan een schaalbedrag van het BBRA (rijkspersoneel). Vaker worden salarisbedragen geïndexeerd aan de hand van de salarisontwikkeling van de sector Rijk. Dit in tegenstelling tot de vergoedingen van gemeenteraadsleden en de leden van provinciale staten. Deze vergoedingen worden aangepast aan een CBS-indexcijfer dat de contractloonontwikkeling van het overheids-personeel weergeeft.

3.2 Vaste onkostenvergoedingen

Uit de analyse blijkt dat tussen de verschillende categorieën politieke ambtsdragers forse verschillen bestaan in de hoogte van de forfaitaire onkostenvergoedingen. Dit ondanks het gegeven dat bij een groot aantal groepen ambtsdragers dezelfde kostencomponenten worden geacht door deze vergoeding te worden bestreken.

De hoogte van de verstrekte vergoedingen varieert van 2% tot 24% van het bruto salaris. In absolute bedragen liggen de onkostenvergoedingen tussen € 164,- en € 1.647,- per maand. Hierbij wordt de hoogste onkostenvergoeding door de commissaris van de Koningin genoten. Provinciale statenleden ontvangen de laagste onkostenvergoedingen. Voor het merendeel van de benoemde ambtsdragers geldt een vaste onkostenvergoeding van circa 6% van hun bruto bezoldiging. Ook uit de lange termijnontwikkeling van de onkostenvergoeding van de verschillende groepen ambtsdragers blijkt een diffuus beeld. Het effect van onkostenvergoedingen op de geïndexeerde loonontwikkeling in de periode 1970-2005 van politieke ambtsdragers is beperkt. Alleen voor Tweede Kamerleden wordt de geïndexeerde loonontwikkeling gematigd omdat een structurele loonsverhoging in 1997 is geneutraliseerd door een gelijktijdige verlaging van de onkostenvergoeding. Voor commissarissen van de Koningin geldt een positief effect van de onkostenvergoeding.

3.3 Neveninkomsten

Het huidige systeem van (verrekening van) neveninkomsten is momenteel alleen van toepassing op de leden van de Tweede Kamer. Niet valt in te zien waarom dit principe alleen op Tweede Kamerleden van toepassing is en niet op de overige fulltime politieke ambtsdragers.

3.4 Indeling gemeenteklassen

De vijf verschillende indelingen van gemeenteklassen voor de bezoldiging en onkostenvergoedingen van burgemeesters, wethouders en raadsleden bevorderen niet de inzichtelijkheid en uniformiteit van de beloningsverhoudingen van gemeentelijke politieke ambtsdragers.

4.1 De nieuwe beloningsverhoudingen

Uitgangspunt voor de nieuwe beloningsverhoudingen tussen de verschillende groepen politieke ambtsdragers is het nieuwe door het kabinet voorgestelde ministersalaris (+30%). De verhoudingsgetallen van de salarisniveaus worden afgeleid van het (nieuwe) ministersalaris dat als normalsalaris aan de top van het salarisgebouw staat (100%).

Op grond van de analyse van de loonontwikkeling in de periode van 1970 tot heden is er reden om de salarisniveaus aan te passen. Echter in mindere mate dan voorgesteld voor het ministersalaris en niet voor alle functies in dezelfde omvang. Aan de hand van de loonontwikkeling over genoemde periode is bezien in welke mate een nieuw salarisniveau moet worden vastgesteld. Daarbij is voor het bepalen van het nieuwe beloningsniveau rekening gehouden met incidentele salarisaanpassingen in het verleden en is eveneens bezien hoe de salarisafstanden zich ten opzichte van het ministersalaris in 1970 hebben ontwikkeld. Geconstateerd is dat arbeidstijden geen primaire rol spelen bij het bepalen van het salarisniveau van politieke ambtsdragers. Wel is bij het bepalen van het beloningsniveau rekening gehouden met de achtergebleven salarisontwikkeling ten gevolge van de gewijzigde arbeidsduur in het algemeen. De bezoldiging van alle categorieën ambtsdragers dient dan ook om deze reden te worden bijgetrokken.

Om de salarisverhoudingen duidelijker te markeren wordt voorgesteld één nieuwe salaristabel voor politieke ambtsdragers te introduceren.

De treden in deze salaristabel voor alle politieke ambtsdragers worden op een vaste afstand van elkaar gepositioneerd. Binnen de verschillende bestuurslagen worden in principe dezelfde afstanden gehanteerd. Er worden vier kolommen onderscheiden: bestuur, Hoge Colleges van Staat, volksvertegenwoordigers en rechterlijke macht.

Tabel 6

Nieuwe beloningsverhoudingen

		Benoemde bestuurders	Hoge Colleges van Staat	Volksvertegenwoordigers	Rechterlijke macht
110%	13.474	Minister-president			
100%	12.249	Minister ¹²	Vice-president RvS president Alg. Rekenkamer Nationale ombudsman		Categorie 1 Rechterlijke macht ¹⁴
90%	11.024	Staatssecretaris	Voorzitter afdeling bestuurlijke rechtspraak		Categorie 2 Rechterlijke macht
85%	10.411	Commissaris vd Koningin, Burgemeester grote steden	Staatsraden, leden Algemene Rekenkamer Substituut-ombudsman		
70%	8.574	Voorzitter waterschap, Wethouder grote steden			Categorie 3 Rechterlijke macht
60%	7.349	Gedeputeerden			
55%	6.737			Leden Eerste en Tweede Kamer ¹³	
20%	2.450			Raadsleden grote steden	
10%	1.225			Statenleden	

Bron: Min BZK

¹² Bij het bepalen van de nieuwe beloningsverhoudingen is uitgegaan van het nieuwe ministersalaris (130% van het huidige salarisniveau).

¹³ De vergoeding van de leden van de Eerste Kamer wordt afgeleid van de schadeloosstelling van de leden van de Tweede Kamer en bedraagt circa 25% van de schadeloosstelling.

¹⁴ Salariscategorie 1: president van en procureur-generaal bij de Hoge Raad
Salariscategorie 2: vice-president van en plaatsvervangend procureur-generaal bij de Hoge Raad
Salariscategorie 3: raadshoofd in en advocaat-generaal bij de Hoge Raad, coördinerend vice-president senior van een gerechtshof, coördinerend vice-president senior van de rechtbanken te Amsterdam, 's-Gravenhage en Rotterdam, procureur-generaal, lid van het College van procureurs-generaal, hoofdofficier bij de arrondissementsparketten te Amsterdam, 's-Gravenhage en Rotterdam, hoofdofficier bij het landelijk parket.

Een globale berekening laat zien dat door de voorgestelde aanpassing van de salarisverhoudingen en de onkostenvergoedingen van ambtsdragers die zijn opgenomen in dit advies het totaal van het brutoloon en onkostenvergoedingen met ruim € 20 miljoen toeneemt op het totaal brutoloon en onkostenvergoedingen van betrokkenen van circa € 300 miljoen (6,8%)¹⁵.

Bovenstaande salarisverhoudingen hebben de volgende effecten voor het brutosalaris (in de tabel zijn overigens ook de onkostenvergoedingen verwerkt die in paragraaf 4.3 worden behandeld):

Tabel 7

	1970 % tov minister	2005 % tov minister	Nieuw % tov minister	1970 Salaris bruto per maand	2005 Salaris bruto per maand	Advies nieuw salaris bruto per maand
Benoemde bestuurders						
Minister-President	100%	100%	110%	3.816	9.422	13.474
Minister	100%	100%	100%	3.816	9.422	12.249
Staatssecretaris	82%	94%	90%	3.134	8.838	11.024
Commissaris van de Koningin	78%	100%	85%	2.992	9.422	10.411
Burgemeester	115%	100%	85%	4.403	9.422	10.411
Voorzitter Waterschappen	n.v.t.	83%	70%	n.v.t.	7.778	8.574
Wethouder	50%	88%	70%	1.896	8.291	8.574
Gedeputeerden	45%	76%	60%	1.702	7.187	7.349
Rechterlijke macht						
Salariscategorie 1	86%	102%	100%	3.296	9.573	12.249
Salariscategorie 2	77%	95%	90%	2.923	8.980	11.024
Salariscategorie 3	66%	89%	85%	2.537	8.424	10.411
Hoge Colleges van Staat						
Vice-president Raad van State	86%	100%	100%	3.296	9.422	12.249
President Algemene Rekenkamer	70%	100%	100%	2.689	9.422	12.249
Nationale ombudsman	n.v.t.	100%	100%	nvt	9.422	12.249
Vrz. Afd. bestuursrechtspraak	n.v.t.	94%	90%	nvt	8.838	11.024
Staatsraden	60%	88%	85%	2.292	8.291	10.411
Leden Algemene Rekenkamer	60%	88%	85%	2.292	8.291	10.411
Substituut ombudsman	-	88%	85%	-	8.291	10.411
Volksvertegenwoordigers						
Tweede Kamerleden	43%	71%	55%	1.625	6.645	6.737
Eerste Kamerleden ¹⁶	4%	19%	15%	165	1.752	1.776
Provinciale statenleden	9%	10%	10%	325	936	1.225
Gemeenteraadsleden	12%	20%	20%	471	1.891	2.450

Tabel salariseffecten nieuwe beloningsverhoudingen

Stijging salaris bruto per maand	Index 2005	Index nieuw salaris	Huidige onkosten-vergoeding	% van het maand-salaris	Nieuwe onkosten-verg. 10%)	Eindeffect salaris en onk. verg.	
							Benoemde bestuurders
43%	247	353	1.201	13%	1.617	42%	Minister-President
30%	247	321	600	6%	735	30%	Minister
25%	282	352	500	6%	661	25%	Staatssecretaris
11%	315	347	1.647	17%	625	0%	Commissaris van de Koningin
11%	214	237	660	7%	625	9%	Burgemeester
10%	nvt	nvt	486	6%	514	10%	Voorzitter Waterschappen
3%	437	452	569	7%	514	3%	Wethouder
2%	422	431	608	8%	441	0%	Gedeputeerden
							Rechterlijke macht
28%	290	371	361	4%	735	31%	Salariscategorie 1
23%	307	377	134	1%	661	28%	Salariscategorie 2
24%	332	410	101	1%	625	29%	Salariscategorie 3
							Hoge Colleges van Staat
30%	286	371	608	6%	735	29%	Vice-president Raad van State
30%	350	455	506	5%	735	31%	President Algemene Rekenkamer
30%	nvt	nvt	506	5%	735	31%	Nationale ombudsman
25%	nvt	nvt	506	6%	661	25%	Vrz. Afd. bestuursrechtspraak
26%	362	454	506	6%	625	25%	Staatsraden
26%	362	454	506	6%	625	25%	Leden Algemene Rekenkamer
26%	nvt	nvt	506	6%	625	25%	Substituut ombudsman
							Volksvertegenwoordigers
1%	409	415	387	6%	404	2%	Tweede Kamerleden
1%	nvt	nvt	368	21%	404	3%	Eerste Kamerleden
31%	288	376	164	18%	122	23%	Provinciale statenleden
30%	nvt	nvt	457	24%	245	15%	Gemeenteraadsleden

Bron: Min BZK

- 16 Leden van de Eerste Kamer kregen in 1970 een vergoeding van minimaal fl. 54,75 en maximaal fl. 109,25 per vergaderdag. Voor het berekenen van de bezoldiging per maand in 1970 is uitgegaan van het maximumbedrag en 40 vergaderdagen in 1970 (Bron: handelingen EK 1969/1970). Voor het berekenen van de nieuwe bezoldiging is uitgegaan van circa 25% van de schadeloosstelling van leden van de Tweede Kamer.

4.2 De indexeringswijze

De salaristabel voor politieke ambtsdragers wordt geïndexeerd aan de hand van de salarisontwikkeling in de sector Rijk.

Het ministersalaris wordt in beginsel geïndexeerd aan de hand van de salarisontwikkeling sector Rijk. Door de hele salaristabel van politieke ambtsdragers te relateren aan de hoogte van het ministersalaris, ontstaat er vervolgens een uniforme indexeringswijze voor alle politieke ambtsdragers aan de hand van de incidentele loonontwikkeling in de sector Rijk. Rigiditeit moet echter worden voorkomen. Op grond van bijvoorbeeld wijzigende staatsrechtelijke verhoudingen of gewijzigd inzicht over de zwaarte van functies en veranderende marktverhoudingen kan de toekomstige permanente beloningscommissie¹⁷ adviseren om de indexering voor bepaalde ambtsdragers tijdelijk te bevriezen. Dit kan een hulpmiddel zijn om gewenste onderlinge beloningsverhoudingen te herstellen. Ook bij structurele aanpassingen van het ministersalaris wordt de hele tabel niet automatisch aangepast. Dit dient op grond van de advisering door de onafhankelijke permanente beloningscommissie steeds eigenstandig te worden beoordeeld.

4.3 Vaste onkostenvergoeding

Voorgesteld wordt de systematiek voor de vaststelling van de hoogte van de vaste onkostenvergoeding/ambtstoelage te harmoniseren en uniformeren door deze uit te drukken in een percentage van het bruto maandsalaris.

De hoogte van de vaste onkostenvergoeding wordt vastgesteld op 6% van de brutobezoldiging. Voor gemeenteraadsleden en leden van provinciale staten wordt deze vergoeding op 10% van de bruto bezoldiging per maand geplaatst. Dit verschil is gerechtvaardigd omdat benoemde bestuurders veelal gebruik kunnen maken van door de organisatie ter beschikking gestelde faciliteiten. Voor gekozen bestuurders geldt dit in veel mindere mate. Voor de minister-president en de minister van Buitenlandse Zaken blijft de dubbele ambtstoelage van kracht ten opzichte van de overige ministers. Dit vanwege de bijzondere representatieve verplichtingen van deze bewindslieden. Het lidmaatschap van de Tweede Kamer wordt, in tegenstelling tot het lidmaatschap van de overige vertegenwoordigende organen, wel gezien als hoofdfunctie. De schadeloosstelling is het hoofdinkomen en de overige rechtspositionele voorzieningen van Tweede Kamerleden zijn hier dan ook op toegesneden. De leden van de Eerste Kamer ontvangen dezelfde vaste onkostenvergoeding conform de leden van de Tweede Kamer, aangezien de rechtspositie van leden van de Eerste Kamer in belangrijke mate is afgeleid van de rechtspositie van de leden van de Tweede Kamer en deze leden naar verwachting een vergelijkbaar kostenpatroon hebben.

4.4 Neveninkomsten

In tegenstelling tot de overige categorieën politieke ambtsdragers kennen de leden van de Tweede Kamer, op grond van de Wet schadeloosstelling leden Tweede Kamer, een korting op de schadeloosstelling in verband met neveninkomsten uit arbeid of bedrijf. In het voorgaande advies heeft de commissie geadviseerd om inkomsten uit nevenfuncties die fulltime politieke ambtsdragers uit de publieke kas ontvangen, openbaar te maken. Het kabinet heeft naar aanleiding van dit advies voorgesteld om alle inkomsten uit nevenfuncties (ook die afkomstig zijn uit de niet publieke kas) voor genoemde categorieën ambtsdragers openbaar te maken. Nu de openbaarheid van nevenfuncties en inkomsten uit deze nevenfuncties uniform wordt geregeld voor alle politieke ambtsdragers, van wie het ambt een volledige betrekking is, valt niet in te zien waarom tegen deze achtergrond alleen voor Tweede Kamerleden een kortingsregeling wordt toegepast.

De kortingsregeling voor inkomsten uit nevenfuncties die van toepassing is op Tweede Kamerleden wordt ook van toepassing verklaard op de overige fulltime ambtsdragers (commissarissen van de Koningin, burgemeesters, gedeputeerden en wethouders van gemeenten met meer dan 18.000 inwoners).

Neveninkomsten van eerder genoemde fulltime bestuurders uit hoofde van de functie (q.q.-functies) worden nu al verplicht in provincie- of gemeentekas gestort. Niet alle neveninkomsten uit de publieke kas zijn echter afkomstig uit q.q.-functies. Vandaar dat de al bestaande verplichting voor q.q.-functies om neveninkomsten terug te storten wordt uitgebreid voor alle andere neveninkomsten van deze ambtsdragers die afkomstig zijn uit de publieke kas¹⁸. Voor de overige neveninkomsten geldt de kortingsregeling voor Tweede Kamerleden die ook wordt ingevoerd voor andere fulltime politieke ambtsdragers (commissarissen van de Koningin, gedeputeerden, burgemeesters en wethouders in gemeenten met meer dan 18.000 inwoners). De kortingsregeling voor leden van de Tweede Kamer wordt uitgevoerd door de Belastingdienst. Het ligt voor de hand ook voor de overige ambtsdragers de uitvoering centraal en uniform te regelen bij de Belastingdienst.

4.5 Indeling gemeenteklassen

Omwille van een heldere systematiek is het wenselijk de vijf verschillende indelingen in gemeenteklassen die worden gebruikt voor het vaststellen van de bezoldiging en onkostenvergoeding van de verschillende categorieën politieke ambtsdragers in gemeenten terug te brengen tot één indeling in inwonersklassen.

De huidige indeling in gemeenteklassen voor burgemeesters wordt ook toegepast voor wethouders en raadsleden. De indelingen in gemeenteklassen voor onkostenvergoedingen van burgemeesters en wethouders komen al te vervallen omdat onkostenvergoedingen worden uitgedrukt in een percentage van het bruto maandsalaris.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Datum
15 maart 2005

Ons kenmerk
2004-0000024215

Onderdeel
DGKB/BFO/BO

Inlichtingen
drs. T.J. Jorritsma
T (070) 4268256
F (070) 426 7655

Uw kenmerk

Blad
1 van 2

Aantal bijlagen
0

Bezoekadres
Schedeldoekshaven 200
2511 EZ Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.minbzk.nl

Aan de voorzitter en leden van de adviescommissie
rechtspositie politieke ambtsdragers

Onderwerp

Adviesopdracht adviescommissie rechtspositie
politieke ambtsdragers

Inleiding

In de kabinetsreactie naar aanleiding van het advies van de Adviescommissie beloning en rechtspositie ambtelijke en politieke topstructuur (commissie Dijkstal) is aangegeven dat de taakopdracht van de commissie formeel met het indienen van haar advies is beëindigd. Daarbij heeft het kabinet aangegeven op korte termijn een vervolg op de eerdere adviesopdracht te willen formuleren betreffende:

- de verhouding tussen het nieuwe ministersalaris en de bezoldiging van de overige categorieën politieke ambtsdragers;
- een modernisering van het pensioenstelsel in de Appa.

Omdat deze adviesopdracht in het verlengde ligt van de vorige, ligt het voor de hand de commissie Dijkstal opnieuw een tijdelijke adviesopdracht te verstrekken, in afwachting van de besluitvorming over de instelling van een permanente beloningscommissie. In deze brief wordt deze adviesopdracht nader uitgewerkt.

Bezoldiging politieke ambtsdragers

In overeenstemming met het advies van de commissie Dijkstal kiest het kabinet voor het *ministersalaris als top van het salarisgebouw van de publieke sector*. Dit uitgangspunt onderstreept de gedachte om het ministersalaris weer als normsalaris te beschouwen, waarvan de overige bezoldigingen vervolgens kunnen worden afgeleid. De relatie tussen de salariëring van ministers en staatssecretarissen en de overige categorieën politieke ambtsdragers (Eerste- en Tweede Kamerleden, Hoge Colleges van Staat, commissarissen van de Koningin, gedeputeerden, statenleden, burgemeesters, wethouders, raadsleden en waterschapsbestuurders) dient dan ook op basis van deze systematiek te worden herijkt. De onderlinge verhoudingen binnen het nieuwe loongebouw dienen eigenstandig te worden beoordeeld en opnieuw vastgesteld aan de hand van een onafhankelijk vervolgadvis.

In dit vervolgadvis dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

Datum
15 maart 2005

Ons kenmerk
2004-000024215

Onderdeel
DGKB/BFO/BO

Blad
2 van 2

- Hoe dient de beloningsstructuur voor politieke ambtsdragers in relatie tot het normsalaris van de minister te worden vormgegeven?
- Wat is daarbij een geëigend salarisniveau voor de verschillende groepen politieke ambtsdragers?
- Wat is in de toekomst een passende indexeringswijze voor salarissen van politieke ambtsdragers?

Modernisering pensioenstelsel in de Appa

Het kabinet heeft in de oorspronkelijke adviesopdracht¹ de commissie Dijkstal gevraagd om tevens advies uit te brengen over een modernisering van het pensioenstelsel van de Appa als zodanig en de financiering van deze pensioenvoorziening in de zin van kapitaaldekking en fondsvorming in het bijzonder. De commissie heeft in reactie hierop geconstateerd dat een advies over het pensioenstelsel in de Appa nader onderzoek vergt. Om deze reden acht het kabinet een vervolgadvis op dit punt wenselijk.

In dit vervolgadvis dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

- In hoeverre en op welke wijze dient de modernisering van de Appa-pensioenen te worden vormgegeven?
- Dient er te worden overgegaan tot fondsvorming en kapitaaldekking van het pensioendeel van de Appa?

Tot slot

Gezien de kwaliteit van uw eerdere advies is mijn overtuiging dat ook het vervoltraject bij u in goede handen is. Ik wens u veel succes bij uw advieswerkzaamheden en ik zie de resultaten met belangstelling tegemoet.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

J.W. Remkes

¹ Kamerstukken II, 28 479, nr. 3.

Samenstelling adviescommissie rechtspositie politieke ambtsdragers

Adviescommissie

H.F. Dijkstal (voorzitter)

mr. dr. A.J.E. Havermans

mr. C.J.A. van Lede

prof. dr. C.N. Teulings

mw. drs. E.C.P. Vogelaar

mr. A.A. Westerlaken

Secretariaat

drs. T.J. Jorritsma (secretaris)

drs. M.C.M. Jonkers (plv. secretaris)

drs. J. Kenter

III.1 Inleiding

Deze bijlage geeft een systematisch inzicht in de ontwikkeling van de bezoldiging van politieke ambtsdragers. Voor elke functie in het openbaar bestuur wordt de geldende wet- en regelgeving aangehaald. De totstandkoming van het huidige bezoldigingsniveau wordt aan de hand van een kort historisch overzicht aangegeven waarin de breukvlakken zullen worden aangestipt. Ook zal de ontwikkeling van de algemene onkostenvergoedingen van politieke ambtsdragers worden bekeken.

Het geïntegreerde overzicht is opgenomen in hoofdstuk 2.

III.2 Schadeloosstelling leden Tweede Kamer

Wet- en regelgeving

Artikel 63 van de Grondwet bepaalt dat geldelijke voorzieningen van Tweede Kamerleden bij wet worden geregeld en dat deze wet een tweederde meerderheid van het aantal uitgebrachte stemmen vereist. De schadeloosstelling van Tweede kamerleden is geregeld in de Wet schadeloosstelling leden Tweede Kamer. De Kamerleden ontvangen een schadeloosstelling waarvan de hoogte overeenkomt met het maximum van schaal 16 (€ 6.645) van het Bezoldigingsbesluit burgerlijke rijksambtenaren (BBRA). De voorzitter van de Tweede Kamer ontvangt naast de schadeloosstelling een toelage die 34% van de schadeloosstelling bedraagt. Dit leidt tot een bedrag van € 8.905 per maand. Er gelden ook toelagen voor de ondervoorzitters en voor de fractievoorzitters die gerelateerd zijn aan de fractiegrootte. Ook de onkostenvergoeding vindt zijn basis in deze wet. In fiscale zin worden Tweede Kamerleden aangemerkt als zelfstandige. Op grond hiervan kunnen beroepskosten in de inkomstenbelasting fiscaal worden gecompenseerd. Kamerleden kunnen ook opteren voor het fictief werknemerschap en vallen dan onder het loonbelastingregime met de daarbij horende inhoudingen op het salaris. In dat geval ontvangen zij een gebruteerde onkostenvergoeding die met ingang van 1 januari 2005 € 4.642 per jaar bedraagt¹⁹. Neveninkomsten worden verrekend met de schadeloosstelling. De schadeloosstelling wordt verminderd met de helft van het bedrag waarmee de neveninkomsten van het kamerlid per jaar uitstijgen boven 14% van de schadeloosstelling. De totale vermindering bedraagt echter ten hoogste 35% van de schadeloosstelling.

Ontwikkeling schadeloosstelling Tweede Kamerleden

Vanaf 1814 is het bedrag van de schadeloosstelling voor Kamerleden in de Grondwet geregeld. In 1938 is de mogelijkheid geschapen het bedrag bij wet met gekwalificeerde meerderheid aan te passen. In 1956 wordt de bevoegdheid de hoogte van het bedrag te wijzigen rechtstreeks aan de wetgever gedelegeerd. De hoogte van de schadeloosstelling was vanaf 1950 afhankelijk van de woonplaats van het kamerlid. In 1958 wordt een vast bedrag voor de schadeloosstelling ingevoerd (fl. 10.000) en een algemene vergoeding waarvan de hoogte afhankelijk is van vier afstandsklassen van woonplaats tot het gebouw van de Tweede Kamer.

Commissie Götzen 1967-1968

In 1967 stelt de minister van Binnenlandse Zaken onder voorzitterschap van de oud-minister Götzen een commissie in om te adviseren over 'de grootte, de structuur en wijze van aanpassing aan de bewegingen op het gebied van salarissen en prijzen van de schadeloosstelling voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal'. Het kabinet en de Staten-Generaal nemen in 1968 de voorgestelde aanpassingen vrijwel ongewijzigd over in de 'Wet houdende regeling van de schadeloosstelling leden Tweede Kamer'.

De commissie constateert dat het kamerlidmaatschap voor veel leden van een nevenfunctie een hoofdfunctie is geworden. Ook moet de schadeloosstelling een zodanig niveau kennen dat gekwalificeerde krachten dit als een redelijke tegemoetkoming achten. Tegen deze achtergrond vindt de commissie de schadeloosstelling te laag voor de kamerleden die geheel op de schadeloosstelling zijn aangewezen. De commissie stelt voor het basisbedrag in twee tranches te verhogen van fl. 20.000 naar fl. 25.000 tot uiteindelijk fl. 40.000. Het bedrag van fl. 40.000 leek de commissie verdedigbaar, uitgaande van de toen gebruikelijke bezoldiging van vergelijkbare functies en waarbij faciliteiten en emolumenten, zoals vakantie- en kindertoeelagen ontbreken voor een kamerlid.

Tegelijkertijd dient de hoogte van de schadeloosstelling tegemoet te komen aan de verschillende taakopvattingen (het al dan niet vervullen van nevenfuncties). “De schadeloosstelling dient te zijn afgestemd op de feitelijk bestaande divergentie in opvattingen omtrent de inhoud van het kamerlidmaatschap (...)”.

Dat betekent dat de inrichting van de regeling geen financiële belemmeringen moet opwerpen voor de verschillende taakopvattingen van kamerleden voor het al dan niet vervullen van nevenfuncties. De regeling dient kortom een neutraal karakter te bezitten. Uit de bezoldigingsregeling moet geen voorkeur blijken, dan wel een druk naar een bepaalde opvatting inzake de vervulling van het lidmaatschap uitgaan. Op grond van deze overweging stelt de commissie een kortingsregeling voor.

Kortingsregeling

Door de commissie Götzen is vervolgens een gedifferentieerde schadeloosstelling voorgesteld waarbij rekening wordt gehouden met neveninkomsten uit arbeid of bedrijf. De helft van de neveninkomsten wordt gekort daarbij rekening houdend met een vrijstelling van fl. 5.000. Deze franchise is voorgesteld uit praktische overwegingen om kamerleden in de gelegenheid te stellen een beperkt aantal nevenfuncties met betrekkelijk lage vergoedingen te vervullen. De totale vermindering bedraagt maximaal fl. 15.000. Dat betekent dat de schadeloosstelling hoger is naarmate een kamerlid minder neveninkomsten zou hebben. De schadeloosstelling zou daarmee een neutraal karakter krijgen.

Indexatie

De commissie Götzen stelt voorts voor om de conjuncturele aanpassing van de salarissen te koppelen aan de trend van de ambtenarensalarissen. Geregeld wordt dat een wijziging met een algemeen karakter in de bezoldiging van het rijkspersoneel automatisch doorwerkt bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) naar de schadeloosstelling.

Werkgroep Emolumenten van de Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (1983-1984)

De Werkgroep Emolumenten ziet vervolgens in het kader van de herwaardering van het rapport van de commissie Götzen het kamerlidmaatschap als een voltijdsfunctie, maar ziet hierin geen reden de kortingsregeling te herzien omdat er in een aantal gevallen nog sprake is van gehonoreerde nevenfuncties. De strekking van de kortingsregeling kan volgens de commissie worden gehandhaafd.

De werkgroep constateert dat de hoogte van de schadeloosstelling de trend van de ambtenarensalarissen heeft gevolgd en tegelijkertijd dat secundaire arbeidsvoorwaarden en de premiebetaling ingevolge volksverzekeringswetten niet zijn gebaseerd op de ambtelijke regelingen.

Op grond van het advies wordt in 1991 de schadeloosstelling verhoogd naar de hoogste trede van schaal 14 BBRA. Dat betekent een salarisverbetering van fl. 106.812 tot fl. 112.946 per jaar. Salarisstijgingen voor het rijkspersoneel werken door de aangebrachte koppeling nu automatisch door naar de schadeloosstelling. Ook wordt een nieuwe vergoedingsregeling ingevoerd. De vergoeding voor beroepskosten wordt vastgesteld op fl. 11.500 per jaar.

Commissie Functiewaardering Leden van de Tweede Kamer (Commissie Van Kemenade (1990-1991))

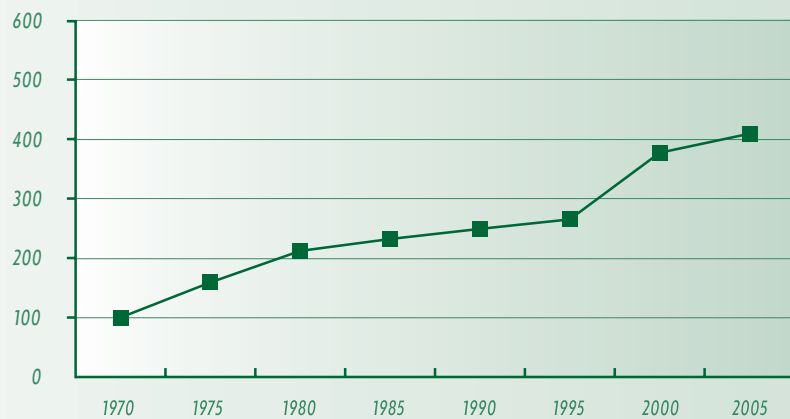
De commissie Van Kemenade is in 1990 ingesteld door het presidium van de Tweede Kamer naar aanleiding van de kamerbehandeling van het rapport van de eerder genoemde werkgroep Emolumenten. Eén van de aanbevelingen van deze commissie van externe deskundigen was het verrichten van een onafhankelijk functiewaarderingsonderzoek. De commissie heeft een onderzoek uitgevoerd naar de structuur en hoogte van de schadeloosstelling van de leden van de Tweede Kamer. In april 1991 heeft de commissie Van Kemenade de conclusies van het onderzoek in een rapport aan de voorzitter van de Tweede Kamer aangeboden. In het rapport deed de commissie op grond van functiewaarderingsonderzoeken de aanbeveling om aan te sluiten bij de bezoldiging van gedeputeerden. Dat was op dat moment schaal 16 BBRA. Inmiddels was de bezoldiging van gedeputeerden al verbonden aan schaal 17 BBRA. Het Presidium heeft echter in navolging van de commissie Emolumenten voorgesteld vast te houden aan een koppeling aan schaal 16 BBRA. De commissie Emolumenten had voorts geconstateerd dat een politiek draagvlak voor de voorgestelde verhoging van de schadeloosstelling alleen gevonden zou kunnen worden indien het positieve inkomenseffect van de salarisverhoging zou worden geneutraliseerd. De commissie deed daarom het voorstel het inkomenseffect te compenseren in de sfeer van de onkostenvergoedingen. Uiteindelijk is de onbelaste beroepskostenvergoeding en de vaste vergoeding voor niet-woon-werkverkeer voor leden van de Tweede Kamer teruggebracht.

Een aantal voorzieningen zoals de toelagen voor de voorzitter, de ondervoorzitters en de fractievoorzitters was in absolute bedragen in de wet genoemd. Dat gold ook voor het bedrag voor het maximum aan vrije neveninkomsten en het bedrag van de maximale vermindering wegens neveninkomsten (kortingsregeling). Deze absolute bedragen werden vervangen door relatieve bedragen, namelijk door ze percentagegewijs te koppelen aan het bruto schadeloosstellingbedrag (waaronder mede begrepen de vakantie-uitkering).

De behandeling in de Tweede Kamer van de voorstellen van het Presidium werd afgesloten met de indiening van een motie waarmee het Presidium werd uitgenodigd de invoering van de maatregelen te bevorderen. De motie werd met een ruime – tweederde – meerderheid aangenomen. Vervolgens heeft het Presidium de minister van Binnenlandse Zaken verzocht de voorbereiding van een wetsontwerp langs de lijnen van het Presidiumvoorstel ter hand te nemen. Aan het verzoek is gehoor gegeven en bovenstaande voorstellen zijn opgenomen in de wet van 30 mei 1997.

Grafiek 1

Loonontwikkeling leden Tweede Kamer

—■—	Stijgingsindex	100	159	212	232	249	265	377	409
-----	----------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Indexcijfers	1970	2005	% tov minister
Minister	100	247	0%
Rijksambtenaar	100	387	56%
Contractloonstijging	100	459	86%
Lid van de Tweede Kamer	100	409	66%
Inclusief onkostenvergoeding	100	345	39%

Bron: Min BZK

III.3 Vergoeding leden Eerste Kamer

Wet- en regelgeving

De rechtspositie van de leden van de Eerste Kamer is geregeld in de Wet vergoedingen leden Eerste Kamer. Ook een wijziging van deze wet vereist een tweederde meerderheid van het aantal uitgebrachte stemmen. Het bedrag van de vergoeding voor de werkzaamheden voor de Eerste Kamer bedraagt ongeveer een kwart van de schadeloosstelling van de leden van de Tweede Kamer. Het betreft daarmee nu een bedrag van € 1.752 per maand.

De voorzitter van de Eerste Kamer ontvangt een bedrag aan schadeloosstelling ter hoogte van de helft van de schadeloosstelling van een lid van de Tweede Kamer en de helft van de toelage van de voorzitter van de Tweede Kamer. Het bedrag komt daarmee op € 5.582.

Ontwikkeling vergoeding Eerste Kamerleden

Het lidmaatschap van de Eerste Kamer is een functie die men in beginsel als nevenfunctie uitoefent. Eerste Kamerleden ontvingen voor elke dag waarop zij een vergadering bijwoonden een presentiegeld. De hoogte was afhankelijk van de afstand tussen woonhuis en het gebouw van de Eerste Kamer. Het werd aangemerkt als een vergoeding voor verblijfskosten. Deze daggeldregeling²⁰ was gebaseerd op het uitgangspunt dat voor een nevenfunctie zoveel mogelijk de werkelijk gemaakte kosten vergoed dienden te worden. Daarnaast ontvingen de leden een overige vergoeding voor kosten die uit het kamerlidmaatschap voortvloeiden.

In 1995 wordt een vaste jaarlijkse vergoeding geïntroduceerd (fl. 30.000) die op een vaste afstand wordt gekoppeld aan de schadeloosstelling van Tweede Kamerleden (circa 25% van de schadeloosstelling van Tweede Kamerleden). Voor ambtskosten ontvangen de leden eveneens een vast jaarlijks bedrag. Daarenboven wordt nog een vaste reiskostenvergoeding verstrekt en een vergoeding van verblijfskosten waarvan het bedrag afhankelijk is van de afstand tussen woonplaats en het gebouw van de Eerste Kamer.

In 1996 wordt de schadeloosstelling van Tweede Kamerleden structureel verhoogd van schaal 14 naar schaal 16 BBRA. Het bedrag voor de leden van de Eerste Kamer is tegelijkertijd naar evenredigheid verhoogd. Dit bedrag werd vervolgens op de gebruikelijke wijze trendmatig bijgesteld overeenkomstig de ontwikkeling van de schadeloosstelling van de leden van de Tweede Kamer. Omdat de schadeloosstelling van Tweede Kamerleden wordt verhoogd van schaal 14 naar schaal 16 onder de voorwaarde van inkomensneutraliteit wordt op gelijke wijze als bij de leden van de Tweede Kamer de onkostenvergoedingen verlaagd. Deze verlaging komt overeen met het netto inkomenseffect van de verhoging van de vergoeding.

Het schadeloosstellingbedrag voor de voorzitter van de Eerste Kamer volgt de wijzigingen van de bedragen van de Tweede Kamer naar evenredigheid. De structurele wijziging van de schadeloosstelling werkt automatisch door naar de voorzitter van de Eerste Kamer. Voor de voorzitter gelden verder dezelfde onkostenvergoedingen als voor de leden van de Eerste Kamer. Aangezien leden van de Eerste Kamer pas in 1995 een vaste jaarlijkse vergoeding ontvangen in plaats van presentiegeld, is er geen indexcijfer samengesteld.

III.4 Schadeloosstelling leden van het Europees Parlement

Wet- en regelgeving

De Nederlandse leden van het Europees Parlement ontvangen op grond van de Wet schadeloosstelling, uitkering en pensioen leden Europees Parlement een bezoldiging die gelijk is aan de vergoeding van de leden van de Tweede Kamer. Op deze vergoeding wordt echter een korting toegepast van € 11.530 per jaar voor de forfaitaire onkostenvergoeding die zij genieten vanuit Brussel.

Ontwikkeling schadeloosstelling leden van het Europees Parlement

In 1991 wordt in navolging van de Tweede Kamerleden de schadeloosstelling vastgesteld op de hoogste trede van schaal 14 BBRA.

De structurele wijziging in de schadeloosstelling van Tweede Kamerleden in 1997 (van schaal 14 naar schaal 16 BBRA) heeft een directe doorwerking gekregen naar het bedrag van de schadeloosstelling van de leden van het Europees Parlement.

De door de Tweede Kamer gewenste inkomensneutraliteit is voor de leden van de Eerste en Tweede Kamer bewerkstelligt door een verlaging van onkostenvergoedingen. De onkostenvergoeding die leden van het Europees Parlement ontvangen wordt echter niet door de Nederlandse wetgever vastgesteld, maar wordt bepaald op Europees niveau. Vandaar dat is gekozen voor een inhouding op het bedrag van de schadeloosstelling. Deze inhouding bedraagt het verschil tussen de bedragen verbonden aan de BBRA-schalen 14 en 16. Daarmee werd afstand genomen van de gebruikelijke systematiek dat de leden van het Europees Parlement en van het nationale parlement een gelijk bedrag aan schadeloosstelling ontvangen.

Voor de leden van het Europees Parlement is recentelijk een uniforme regeling voor het gehele Europees Parlement getroffen. Het Parlement heeft hiertoe het Statuut voor de Leden van het Europees Parlement aangenomen. Onder het Statuut bedraagt het salaris van een europarlementariër met ingang van de volgende zittingsperiode in 2009 circa € 7.000 per maand en betaalt het Europees Parlement nog slechts de werkelijk gemaakte kosten voor dienstreizen en persoonlijke medewerkers.

De rechtspositie van de leden van het Europees Parlement is door de totstandkoming van het Statuut voor de leden niet langer een nationale aangelegenheid. Om deze reden valt de bezoldiging van de Europarlementariërs verder buiten het bestek van dit advies.

III.5 **Bezoldiging Hoge Colleges van Staat**

Wet- en regelgeving

De bezoldiging van de Hoge Colleges van Staat is geregeld in de Wet bezoldiging Raad van State en Algemene Rekenkamer en de Wet bezoldiging Nationale ombudsman. De vice-president van de Raad van State en de president van de Algemene Rekenkamer zijn in 1981 ondergebracht in de topstructuur. Zij krijgen, net als de later ingestelde Nationale ombudsman, een bezoldiging op het niveau van het ministersalaris (niveau 21).

De voorzitter van de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ontvangt een vergoeding op € 8.838 (niveau 20 BBRA, staatssecretaris) en de Staatsraden ontvangen € 8.291 (niveau 19 BBRA, SG/DG). De leden in gewone dienst van de Algemene Rekenkamer en de Substituut-ombudsman ontvangen eenzelfde vergoeding als de staatsraden.

Ontwikkeling

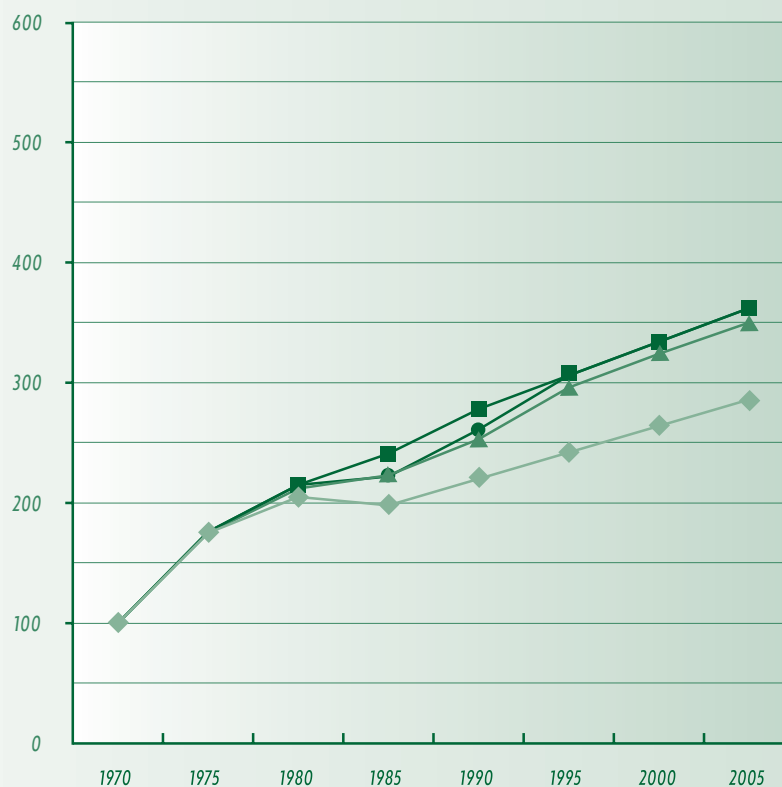
Salariswijzigingen werden tot 1 januari 1969 bij wet vastgesteld. Vanaf deze datum worden de salariswijzigingen van het burgerlijk rijksperoneel met een algemeen karakter bij AMvB overeenkomstig gewijzigd voor de Hoge Colleges van Staat.

Per 1 juli 1979 geldt de Wet op de bezoldiging Nationale ombudsman.

Het salarisbedrag van een minister is door het kabinet Van Agt-Wiegel per 1 januari 1981 aangemerkt als het hoogst mogelijke niveau, waarvan de salarissen van de overige politieke topfunctionarissen zijn afgeleid. Dat betekende dat de salarissen van de functionarissen met een hoger salaris dan de minister werden teruggebracht tot het ministersniveau. Dit betrof onder meer de vice-president Raad van State en de president van de Algemene Rekenkamer. De overgangsregeling voorzag in een halfjaarlijkse verlaging van het maandsalaris van 20% van het totale bedrag van de achteruitgang tot het niveau van het ministersalaris werd bereikt. Vanaf dat moment loopt de bezoldiging gelijk op met het ministersalaris.

Grafiek 2

Loonontwikkeling Hoge Colleges van Staat

◆ Vice-president Raad van State	100	175	205	198	220	242	264	286
■ Staatsraden	100	176	215	241	278	306	334	362
▲ President Alg. Rekenkamer	100	175	212	223	253	296	324	350
● Lid Algemene Rekenkamer	100	176	215	222	261	306	334	362

Indexcijfers ²¹	1970	2005	% tov minister
Minister	100	247	0%
Rijksambtenaar	100	387	56%
Contractloonstijging	100	459	86%
Vice-president Raad van State	100	286	16%
Inclusief onkostenvergoeding	100	287	15%
President Algemene Rekenkamer	100	350	42%
Inclusief onkostenvergoeding	100	347	39%
Staatsraad	100	362	47%
Inclusief onkostenvergoeding	100	357	43%
Lid Algemene Rekenkamer	100	362	47%
Inclusief onkostenvergoeding	100	357	43%

Bron: Min BZK

21 In het overzicht zijn de Nationale ombudsman en substituut-ombudsman niet opgenomen. In 1970 bestonden deze functies nog niet.

III.6 **Bezoldiging topfunctionarissen Rechterlijke Macht**

Wet- en regelgeving

Het salaris van rechterlijke ambtenaren is geregeld in de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren. Salarisaanpassingen worden bij wet geregeld. Omdat de rechterlijke macht een zelfstandige arbeidsvoorwaardelijke sector vormt, voert de minister van Justitie het arbeidsvoorwaardenoverleg. Daarbij wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de sector Rijk. De top van de Rechterlijke macht kent vaste niveaubedragen. Het betreft de volgende functies:

- Niveau 1 President van en Procureur-generaal bij de Hoge Raad
- Niveau 2 Vice-president van en plaatsvervangend Procureur-generaal bij de Hoge Raad
- Niveau 3 Raadsheer in en Advocaat-generaal bij de Hoge Raad, coördinerend vice-president, senior van een gerechtshof, coördinerend vice-president senior van de rechtbanken in Amsterdam, 's-Gravenhage en Rotterdam, Procureur-generaal, lid van het College voor Procureurs-generaal, Hoofdofficier bij de arrondissementsparketten te Amsterdam, 's-Gravenhage en Rotterdam, Hoofdofficier bij het landelijk parket.

Ontwikkeling

Vanaf 1981 is de top van de rechterlijke macht opgenomen in de topstructuur van de sector Rijk. De topfunctionarissen in de sector Rechterlijke macht volgden daarom ook na invoering van het sectorenmodel in 1993 formeel de contractloonsstijgingen van de sector Rijk, via toelagen werd vanaf 1997 materieel met instemming van het kabinet de salarisontwikkeling van de eigen sector ook voor de top toegepast. Dit leverde –als gevolg van verschillende ingangsdata van salarisverhogingen – problemen op in die zin dat dan een negatieve toelage zou moeten worden vastgesteld. In 2001 heeft het kabinet echter besloten de loonontwikkeling van de topfuncties van de sector Rechterlijke macht niet meer te indexeran aan de hand van de contractloonsstijging sector Rijk maar daarvoor de eigen sectorale loonontwikkeling te hanteren. Door grotere contractloonsstijgingen van de eigen sector ten opzichte van de rijkssector is het inkomensniveau van niveau 21 functies van de sector Rechterlijke macht in beperkte mate uitgekomen boven het salarisniveau van een minister.

Grafiek 3

Loonontwikkeling leden Rechterlijke Macht

◆	Niveau 1	100	161	205	198	213	234	264	290
■	Niveau 2	100	161	214	198	214	247	279	307
▲	Niveau 3	100	162	212	209	231	367	302	332

Indexcijfers ²²	1970	2005	% tov minister
Minister	100	247	0%
Rijksambtenaar	100	387	56%
Contractloonstijging	100	459	86%
Looncategorie 1 rechterlijke macht	100	290	17%
Looncategorie 2 rechterlijke macht	100	307	24%
Looncategorie 3 rechterlijke macht	100	332	34%

Bron: Min BZK

22 Er is geen indexcijfer van het salaris inclusief onkostenvergoeding vastgesteld omdat de hiervoor noodzakelijke gegevens ontbreken.

III.7 Bezoldiging commissarissen van de Koningin

Wet- en regelgeving

In de artikelen 65, 72 en 77 van de Provinciewet wordt bepaald dat de rechtspositie van de commissaris van de Koningin wordt geregeld bij AMvB. Het rechtspositiebesluit met betrekking tot de commissarissen van de Koningin kent een bezoldiging toe ter hoogte van het bezoldigingsniveau 21 (€ 9.422) en is daarmee gelijk aan het ministersalaris. De hoogte van de bezoldiging is gelijk voor alle provincies en onafhankelijk van omvang of inwonertal van de provincie.

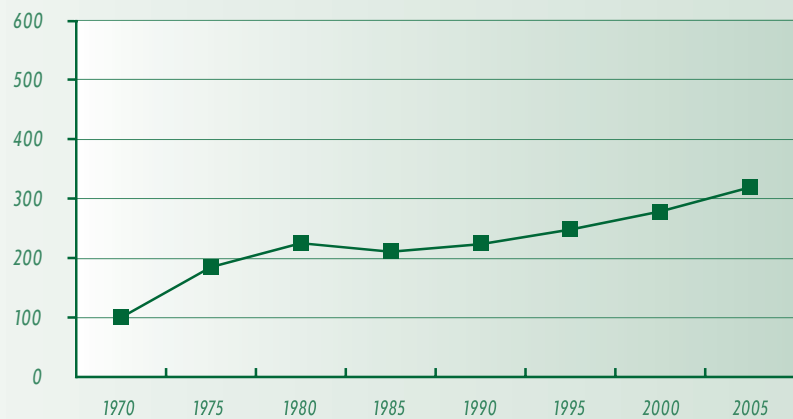
Ontwikkeling

De rechtspositie werd fragmentarisch geregeld in een veelheid van bepalingen die over diverse wetten en rijksregelingen verspreid waren. De rechtspositie van de commissaris van de Koningin was vastgelegd in de Provinciewet. Een uitgewerkte rechtspositieregeling werd niet nodig en passend geacht. De jaarwedde werd opgenomen in een bijlage bij het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke rijksambtenaren.

Het salarisbedrag van een minister is door het kabinet Van Agt-Wiegel per 1 januari 1981 aangemerkt als het hoogst mogelijke niveau, waarvan de salarissen van de overige politieke topfunctionarissen zijn afgeleid. Dat betekende dat de salarissen van de functionarissen met een hoger salaris dan de minister werden teruggebracht tot het ministersniveau. Dit betrof onder meer de commissarissen van de Koningin. De overgangsregeling voorzorg in een halfjaarlijkse verlaging van het maandsalaris van 20% van het totale bedrag van de achteruitgang. Voor functionarissen die na 1 januari 1981 in dienst kwamen, gold direct het nieuwe salarisbedrag. Salarisaanpassingen van de commissaris lopen in de pas met de salarisontwikkeling van het rijkspersoneel. De bezoldiging en rechtspositie zijn met ingang van 1 januari 1994 geregeld in één rechtspositiebesluit.

Grafiek 4

Loonontwikkeling commissaris van de Koningin

—■—	Stijgingsindex	100	186	231	211	223	256	281	315
-----	----------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Indexcijfers	1970	2005	% tov minister
Minister	100	247	0%
Rijksambtenaar	100	387	56%
Contractloonstijging	100	459	86%
Commissaris van de Koningin	100	315	28%
Inclusief onkostenvergoeding	100	370	49%

Bron: Min BZK

III.8 Bezoldiging burgemeesters

Wet- en regelgeving

In artikel 66 en 73 van de Gemeentewet is bepaald dat de financiële rechtspositie van de burgemeester wordt geregeld bij AMvB (Rechtspositiebesluit burgemeesters).

De bezoldiging van de burgemeester is afhankelijk van de gemeentegrootte, dat wil zeggen gerelateerd aan het aantal inwoners van de gemeente. Uitgangspunt is dat de zwaarte van de werkzaamheden voor een groot deel met het inwonertal samenhangt. De gemeenten zijn daartoe ingedeeld in elf inwonersklassen. De bezoldigingsniveaus binnen een gemeenteklasse corresponderen met de BBRA schalen 11 tot en met 21, met dien verstande dat het aantal periodieken (7) in de schalen minder is ten opzichte van het BBRA. Inschaling vindt plaats op één van de zeven bezoldigingsperiodieken en is gebaseerd op het laatst verdiende salaris. Jaarlijks wordt de periodiek binnen een klasse met één verhoogd. In de laagste klasse bedraagt het maximum € 3.946 (gemeenten met minder dan 2000 inwoners). In de hoogste gemeenteklasse geldt een vast bedrag behorende bij BBRA niveau 21 € 9.422 (gemeenten met meer dan 375.000 inwoners). Burgemeesters die een leeftijd van 55 jaar bereiken hebben, genieten de maximumbezoldiging voor de klasse waarin de gemeente is ingedeeld. Naar aanleiding van het eerste advies van de commissie Dijkstal heeft het kabinet besloten om het periodiekenstelsel voor burgemeesters af te schaffen en de burgemeestersbezoldiging voor alle klassen vast te stellen op de hoogste periodiek van de desbetreffende klasse.

Ontwikkeling

Tot 1948 werd de jaarwedde, de gemeenteraad gehoord, door gedeputeerde staten, vastgesteld. In 1948 kwam er een centrale regeling omdat de provinciale regelingen veel verschillen te zien gaven. De burgemeester ontving op grond van de Gemeentewet een jaarwedde die bij AMvB (Bezoldigingsbesluit Burgemeesters 1954) wordt geregeld. Voorts werd hierin de ambtstoelage geregeld.

Het salarisbedrag van een minister is per 1 januari 1981 aangemerkt als het hoogst mogelijke niveau, waarvan de salarissen van de overige politieke topfunctionarissen zijn afgeleid. Dat betekende dat de salarissen van de functionarissen met een hoger salaris dan de minister werden teruggebracht tot het ministersniveau. Dit betrof onder meer de burgemeesters van de grote steden. De overgangsregeling voorzag in een halfjaarlijkse verlaging van het maandsalaris van 20% van het totale bedrag van de achteruitgang. Voor functionarissen die na 1 januari 1981 in dienst kwamen, gold direct het nieuwe salarisbedrag.

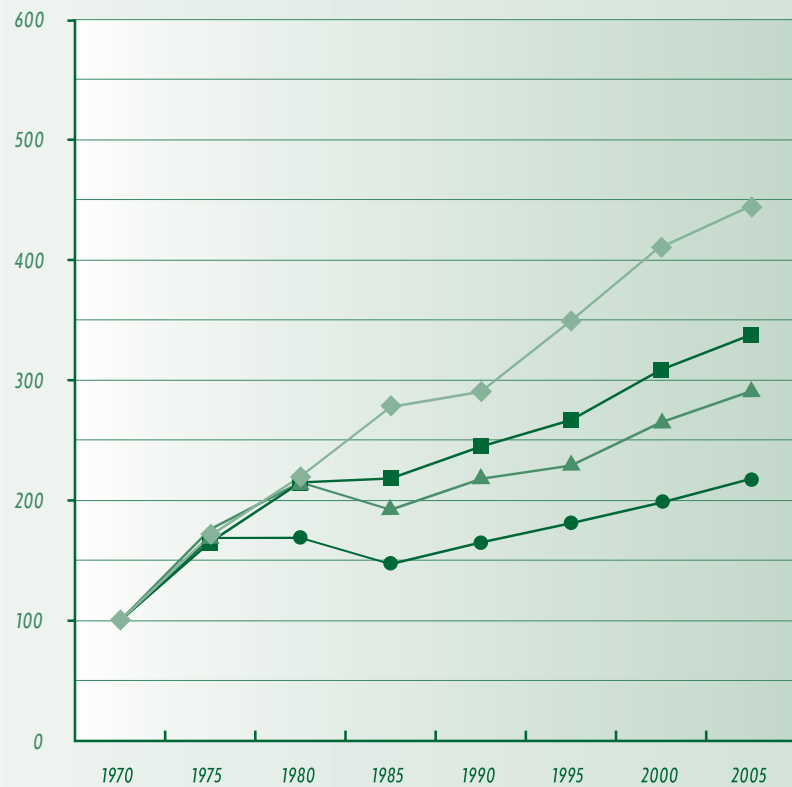
In 1981 is aan de hand van de herziene Ubink-normen²³ de indeling van de gemeenteklassen gewijzigd en daarmee ook de daaraan gerelateerde bezoldiging van burgemeesters. In gemeenten tot 14.000 inwoners werd een verschil in bezoldiging tussen burgemeester en gemeentesecretaris van één schaal ingevoerd en in gemeenten daarboven een verschil van twee schalen. In 1994 is de bezoldigingsstructuur in gemeenten tot 14.000 inwoners aangepast. De salarisbedragen zijn met één schaal verhoogd waarmee de beloningsverhouding tussen gemeentesecretaris en burgemeester (twee schalen verschil) voor alle burgemeesters is gaan gelden.

Met ingang van 1994 wordt ook de ambtstoelage jaarlijks geïndexeerd aan de hand van de consumentenprijsindex.

Het loonniveau van de burgemeester is sterk afhankelijk van de vormgeving van de klassenindeling. Dit maakt een vergelijking in de tijd ten opzichte van andere politieke ambtsdragers lastig. Ook hebben tussentijdse wijzigingen in de klassenindeling van gemeenten een grote invloed op de loonontwikkeling van burgemeesters. De loonontwikkeling van kleine en middelgrote gemeenten is mede daardoor hoger dan de loonontwikkeling van burgemeesters van grote gemeenten.

Grafiek 5

Loonontwikkeling burgemeester

◆	6 000 - 8 000	100	166	224	277	294	349	410	447
■	40 000 - 60 000	100	162	215	217	245	267	308	334
▲	125 000 - 150 000	100	161	210	194	217	236	268	291
●	> 375 000	100	161	161	148	159	175	198	214

Indexcijfers	1970	2005	% tov minister
Minister	100	247	0%
Rijksambtenaar	100	387	56%
Contractloontijging	100	459	86%
klasse 3: 4 001 - 8 000 inw.	100	447	81%
klasse 7: 40 001 - 60 000 inw.	100	334	35%
klasse 9: 100 000 - 150 000 inw.	100	291	18%
klasse 11: 375 001 en meer inw.	100	214	-13%

Bron: Min BZK

III.9 Bezoldiging voorzitters waterschapsbesturen

De voorzitters van waterschappen ontvangen een bezoldiging op grond van het Rechtspositiebesluit voorzitters van waterschappen. De waterschappen worden ten behoeve van de bezoldiging van de voorzitters, naar gelang het budget en het aantal en de soort van taken, ingedeeld in 7 klassen. Deze klassen zijn voor de hoogte van de bezoldiging gekoppeld aan het maximum van de BBRA-schalen 12 t/m 18. Dit betekent een vergoeding van € 4.483,75 in de laagste klasse tot een vergoeding van € 7.778,14 in de hoogste klasse. In de praktijk worden door de schaalvergroting en taakverbreding vrijwel uitsluitend de hoogste schalen 17 en 18 gebruikt.

Ontwikkeling

De bezoldiging van de voorzitters en de overige bestuursleden van waterschappen werd deels bepaald door de provincies en deels door de waterschappen zelf. Als gevolg van opeenvolgende reorganisaties en samenvoegingen is het aantal waterschappen van naar schatting 1800 waterschappen in 1970, teruggebracht tot 26 waterschappen nu. Ook voor de provincies geldt dat zij op dit moment soms nog maar één waterschap in hun gebied hebben (bijvoorbeeld Friesland). In 1970 bestond het waterschapsbestel, met uitzondering van een aantal grotere Hoogheemraadschappen en heemraadschappen (met een oppervlakte groter dan 30.000 hectare), zoals Delfland, Rijnland, Schieland, Wieringermeer, Haarlemmermeer en Hoogheemraadschap West Brabant uit waterschappen en polders met een oppervlakte die veelal kleiner was dan 30.000 hectare. De waterschappen waren veelal volledig agrarisch. Met uitzondering van de eerdergenoemde grotere waterschappen was er geen sprake van een bezoldiging maar van op zijn best een jaarlijkse toelage. Het was vooral een erebaan. In 1970 werd de omslag gebouwd en voor zover niet reeds aanwezig, het kwaliteitsbeheer (Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren) ingevoerd.

Hierdoor ontstond verbreding van het waterschapsbestuur en werd al voorzichtig gefuseerd op grond van voornamelijk financiële motieven. Met die schaalvergroting werden de toelagen ook verhoogd en werd op wat grotere schaal bezoldigd. Met de totstandkoming van de Nota 'Naar een nieuw Waterschapsbestel' in 1977 werd een grote sprong voorwaarts gemaakt. In deze nota werd de minimumgrootte van de waterschappen gesteld op rond de 30.000 hectare. Dit heeft een grote golf van samenvoegingen veroorzaakt waardoor vaak waterschappen ontstonden met een oppervlakte die de dubbele of zelfs driedubbele oppervlakte besloeg tussen de 60.000 en 100.000 hectare.

De bezoldiging van de voorzitters kwam rond 1980 pas echt van de grond. Daarbij was er verschil tussen waterschappen die waterkerend waren (ex.art.15 Waterstaatswet 1900, verplichte benoeming van de voorzitter door de Kroon) en andere waterschappen (ex.artikel 17 Waterstaatswet 1900, facultatieve benoeming van de voorzitter door de Kroon). De art.15 waterschappen hadden veelal een fulltime voorzitter (huidige BBRA schalen tussen 13 en 15), de overige waterschappen kenden veelal een parttime voorzitter, vaak 60% van schalen 12 tot en met 15, afhankelijk van de provincie. Door schaalvergroting en taakuitbreiding en wel of geen kwaliteitsbeheer zijn de schalen in de loop van de jaren aangepast waarbij steeds meer is gekeken naar de bezoldiging van burgemeesters.

Met de totstandkoming van de Waterschapswet in 1995, is de verantwoordelijkheid voor de bezoldiging impliciet een zaak geworden van de minister van Verkeer en Waterstaat. Er is na verloop van tijd een arbeidsvoorwaardenoverleg opgestart. Met betrokkenen is afgesproken dat aan de hand van de uitkomsten van een enquête zou worden vastgesteld hoe een landelijk bezoldigingsniveau van voorzitters er uit zou moeten zien. Dit heeft de basis gevormd voor het Rechtspositiebesluit voorzitters waterschappen. Daarbij heeft het Rechtspositiebesluit burgemeesters als uitgangspunt gediend.

De uiteindelijke bezoldiging wordt bepaald door de in het besluit genoemde criteria, zoals budget en aantal en soort van taken. Het merendeel van de voorzitters wordt op dit moment bezoldigd in de schalen 17 en 18, hoewel ook sporadisch schaal 16 nog voorkomt. Na de fusiegolf van begin dit jaar is dit wellicht niet meer het geval.

Gezien de korte periode waarover centrale salarisgegevens van de voorzitters van waterschapsbesturen beschikbaar zijn, is berekening van een indexcijfer niet zinvol.

III.10 **Bezoldiging gedeputeerden**

De bezoldiging van gedeputeerden is verbonden aan het maximum van schaal 17 BBRA (€ 7.187) en geldt voor iedere provincie, ongeacht de omvang van de provincie.

Ontwikkeling

Tot 1937 werd de wedde van gedeputeerden voor de helft als vast inkomen genoten. Het overblijvende deel werd toegekend als presentiegeld. Naar aanleiding van het advies van de adviescommissie Prinsen ter herziening van de Provinciewet uit 1954 wordt de jaarwedde voor gedeputeerden geïntroduceerd. De Kroon, Provinciale Staten gehoord, stelt de jaarwedde bij AMvB vast. Voor 1960 was er sprake van een gedifferentieerde bezoldiging van gedeputeerden. De hoogste wedden golden in Zuid- en Noord-Holland, een middencategorie in de provincies Noord-Brabant en Gelderland en in de zeven overige provincies gold de laagste categorie bezoldiging. In 1960 werd het laagste niveau opgetrokken tot de middencategorie. In het besluit van 14 december 1962 tot regeling der jaarwedden der leden van gedeputeerde staten is dan ook geregeld dat de gedeputeerden van Noord- en Zuid-Holland een jaarwedde van fl. 22.000 en de die van de overige provincies van fl. 20.000 ontvingen. Tegen de differentiatie in salaris hebben de colleges van gedeputeerde staten van de overige provincies van begin af aan geageerd. Met ingang van 1 januari 1967 is de wedde van alle gedeputeerden gelijkgetrokken tot het niveau van Noord- en Zuid-Holland.

Bij de jaarlijkse wijzigingen van de jaarweddereregeling van 1962 is geleidelijk de salarispositie van gedeputeerden steeds meer aangepast aan die van de ambtenaren. Met ingang van 1 juli 1969 wordt de jaarwedde geïndexeerd aan de hand van de wijziging van de bezoldiging van het rijks personeel.

Naar aanleiding van de verbetering van de wethouderswedden is in één keer per 1 mei 1974 structurele verhoging met 6% doorgevoerd. De bezoldiging tot 1991 werd vastgesteld op het maximum van schaal 16 BBRA minus 1,5 periodiek.

Funciewaarderingsadvies 1991

Naar aanleiding van de bespreking in de Tweede Kamer over een tweetal notities van de minister van Binnenlandse Zaken over de materiële rechtspositie van staten- en raadsleden, gedeputeerden en wethouders heeft de Kamer een motie aangenomen waarin wordt aangedrongen op een functiewaarderingsonderzoek voor alle raads- en statenbestuurders. Er is vervolgens eerst een onderzoek gestart naar 'de zwaarte van de functie van gedeputeerde, mede tegen de achtergrond van de (bezoldigings-) positie van de commissaris van de Koningin en van de burgemeester'.

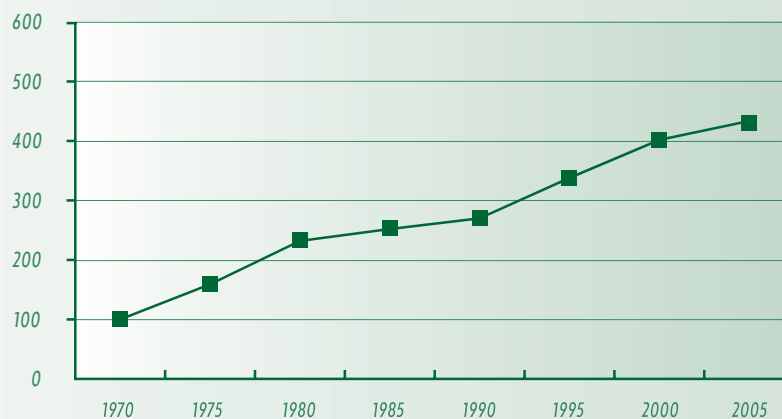
Op grond van het onderzoek wordt geadviseerd de functie van gedeputeerde te bezoldigen in overeenstemming met BBRA salarisschaal 18. Geadviseerd wordt één bezoldigingsniveau en geen differentiatie tussen of binnen provincies.

De argumentatie wordt gevonden in de taakverzwaring van gedeputeerden, een toets aan ambtelijke functies op S17, 18 en 19 binnen de rijksoverheid, de organisatorische context van het provinciaal bestuur en de bezoldigingsverhoudingen ten opzichte van topambtenaren in de provincie (S17/18).

In 1994 wordt de jaarweddereregeling vervangen door het Rechtspositiebesluit gedeputeerden. Dat betekent een maandelijkse bezoldiging en een door bij provinciale staten verordening vast te stellen onkostenvergoeding (het maximumbedrag wordt centraal vastgesteld en geïndexeerd aan de hand van de consumentenprijsindex).

Grafiek 6

Loonontwikkeling gedeputeerden

Stijgingsindex	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005
—■—	100	173	230	250	262	327	389	422

Indexcijfers	1970	2005	% tov minister
Minister	100	247	0%
Rijksambtenaar	100	387	56%
Contractloonstijging	100	459	86%
Gedeputeerde	100	422	71%
Inclusief onkostenvergoeding	100	458	84%

Bron: Min BZK

III.11 Bezoldiging wethouders

Op grond van artikel 44 van de Gemeentewet is de bezoldiging van wethouders geregeld in het Rechtspositiebesluit wethouders. Deze regeling bevat een bezoldigingssystematiek, waarbij de bedragen gerelateerd zijn aan inwonersklassen die ook gelden voor de bezoldiging van burgemeesters.

Bij gemeenten met minder dan 18.000 inwoners geldt dat de wethouders in deeltijd worden bezoldigd. Afhankelijk van het inwonertal is een tijdbestedingsnorm van toepassing. Met de tijdbestedingsnorm wordt aangegeven voor welk deel van de werkweek financiële belemmeringen zijn weggenomen om het wethouderschap uit te oefenen. De norm is geen deeltijdfactor. Dat betekent dat de norm niet de totale tijd uitdrukt die een wethouder aan zijn functie geacht wordt te besteden.

Ontwikkeling

In 1957 zijn de schalen van de wethouderswedden vastgesteld op een bepaald percentage van de wedde van burgemeesters (10% tot 55%). Deze koppeling is gehanteerd tot 1962²⁴. Vanaf 1962 werden wethouderswedden verhoogd aan de hand van de overheidsalarissen van hetzelfde niveau. Gemakshalve zijn de wethouderswedden gelijkgetrokken aan de naastliggende bedragen van de toenmalige rijksalarisbedragen. Gedeputeerde Staten stelden de wethouderswedde vast, de raad gehoord en onder goedkeuring van de Kroon. In het kader van deze goedkeuring werden er tabellen met maximale bezoldigingsbedragen opgesteld als richtsnoer voor de colleges van gedeputeerde staten. Er ontstond op grond van deze pseudo-wetgeving min of meer een landelijke eenheid in bezoldiging van wethouders.

Het bezoldigingssysteem is gebaseerd op inwonersklassen. De indeling die tot 1 januari 1981 werd gevolgd, komt overeen met de indeling die werd gehanteerd voor de bezoldiging van burgemeesters. Bij de invoering van een nieuw gemeentelijk salarissysteem per 1 januari 1981 is het aantal inwonersklassen gehalveerd (nieuwe Ubinknormen, zie burgemeester). Daarbij werd een rechtstreekse koppeling gelegd tussen inwonersklasse en de salarisschalen van het BBRA. Hoewel er een zekere samenhang bestond tussen de bezoldiging van burgemeesters en wethouders gold voor deze categorie ambtsdragers met ingang van 1 januari 1981 een afwijkende klassenindeling. Met ingang van 1 januari 1985 is de wedde-structuur herzien en is weer aangesloten bij de klassenindeling die geldt voor burgemeesters conform de herziene Ubink normen. Argumentatie was dat de zwaarte van de wethoudersfunctie gerelateerd dient te worden aan de bestuurlijke zwaarte van de gemeente. De maatstaf daarvoor is het inwonertal en niet een vaste verhouding tot de wedde van andere functies in de gemeente.

De grens tussen fulltime en parttime wethouders is verlegd van 24.000 naar 18.000 inwoners per 1 januari 1994. Het wethouderssalaris is na een functiewaarderingsonderzoek op ongeveer 90% van het burgemeesterssalaris gesteld (daarvoor ± 70%). Daarmee is opnieuw de koppeling met het burgemeesterssalaris aangebracht.

Om het inkomenseffect voor wethouders in de kleine gemeenten te versterken is voorts de tijdbestedingsnorm in de kleinere gemeenten verhoogd. Deze tijdbestedingsnorm drukt het percentage uit van de bezoldiging dat een wethouder ontvangt in de desbetreffende gemeenteklasse. Een wethouder in een gemeente met 9.000 inwoners bijvoorbeeld ontvangt een bezoldiging van 75% van het salarisbedrag dat voor deze inwonersklasse geldt.

Door regelmatige aanpassing van de tijdbestedingsnorm is voor deeltijdwethouders van kleinere gemeenten het salarisniveau substantieel verhoogd. Zo is in de periode 1985-2002 het salarisniveau van een wethouder in een gemeente met minder dan 2000 inwoners verhoogd van 20% tot 45% van het daarvoor geldende salarisniveau. In onderstaande tabel is met vet aangegeven op welke momenten aanpassingen hebben plaatsgevonden. Het voltijds-wethouderschap is daarbij geleidelijk verlaagd tot gemeenten van 18.000 inwoners. Dit betekent voor betrokken wethouders ook een verbetering van het salarisniveau. Dat blijkt ook uit de indexcijfers voor wethouders: naarmate de omvang van de gemeente toeneemt, daalt de geïndexeerde loonontwikkeling.

Tabel 8

Tijdbestedingsnorm wethouders

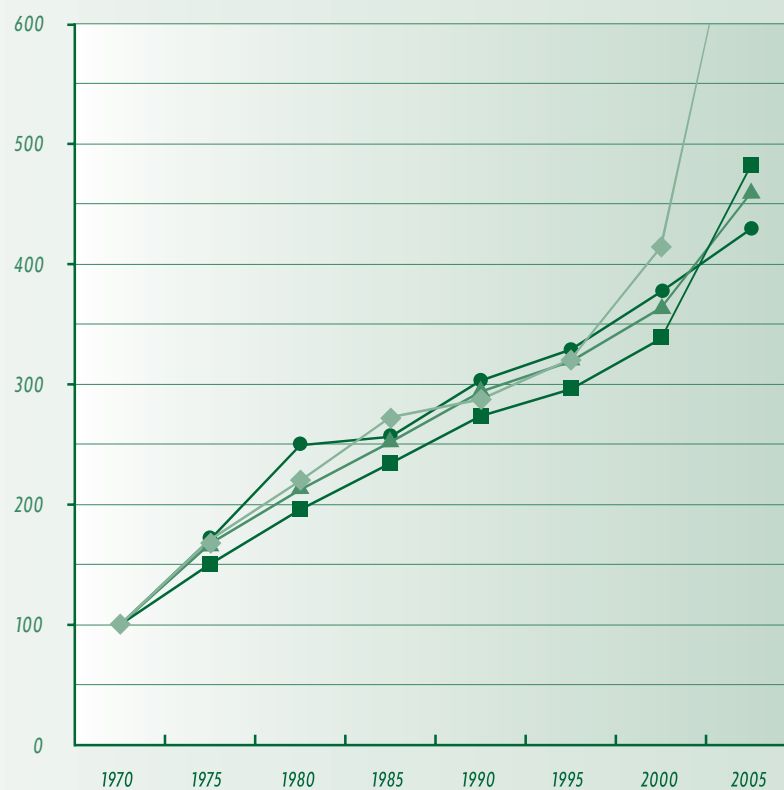
	1 januari 1985	1 januari 1991	1 januari 1994	1 januari 2002
Tot en met 2 000 inwoners	20%	20%	25%	45%
2 001 - 4 000 inwoners	30%	30%	35%	55%
4 001 - 8 000 inwoners	40%	40%	45%	65%
8 001 - 14 000 inwoners	50%	50%	55%	75%
14.001 - 18 000 inwoners	60%	60%	70%	75%
18.000 - 24 000 inwoners	80%	85%	100%	100%

Bron: Min BZK

De koppeling aan burgemeesterwedde werd losgelaten vanwege de gedifferentieerde salarisverhogingen in de Toxopeusrondes. De salarisverhoging was sterker naarmate het salarisniveau hoger lag. Voor burgemeestersalarissen in de grote gemeenten bedroeg de salarisstijging + 40%, voor het salarisniveau van de wethouder bedroeg het stijgingspercentage +25%. De wethouderswedden zouden door de koppeling aan het burgemeesterssalaris in verhouding tot salarissen op hetzelfde niveau 15 % te veel stijgen. Besloten is de koppeling daarom te verbreken.

Grafiek 7

Loonontwikkeling wethouders

◆	6 000 - 8 000	100	168	226	275	286	319	412	827
■	40 000 - 60 000	100	151	194	239	273	298	343	475
▲	125 000 - 150 000	100	166	214	252	294	320	368	458
●	> 375 000	100	172	252	257	305	333	379	437

Indicijfers	1970	2005	% tov minister
Minister	100	247	0%
Contractloonsstijging	100	459	86%
Rijksambtenaar	100	387	56%
Wethouder 6 000 - 8 000	100	827	234%
Wethouder 40 000 - 60 000	100	475	92%
Wethouder 125 000 - 150 000	100	458	85%
Wethouder > 375 000	100	437	77%
Wethouder > 375 000 incl. onkostenvergoeding	100	452	82%

Bron: Min BZK

III.12 Vergoeding statenleden

De financiële voorzieningen voor provinciale statenleden zijn opgenomen in het Rechtspositiebesluit staten- en commissieleden. Het lidmaatschap van provinciale staten wordt, evenals het lidmaatschap van de gemeenteraad, gezien als een nevenfunctie die naast de hoofdfunctie elders wordt uitgeoefend.

De vergoeding voor statenleden bedraagt € 936 per maand, ongeacht de omvang van de provincie. Provinciale staten kunnen bij verordening tot ten hoogste 20% naar beneden afwijken van dit bedrag. De staten kunnen voorts bepalen dat 20% van de vergoeding wordt uitbetaald in de vorm van presentiegeld.

Ontwikkeling

In de Provinciewet van 1962 werd bepaald dat de statenleden een vergoeding voor het bijwonen van de (commissie-) vergaderingen van provinciale staten ontvangen (presentiegeld). De vergoedingen werden bij provinciale verordening geregeld. Later werden maximumnormen voor deze vergoedingen gesteld door de rijksoverheid.

In mei 1975 heeft een door het Interprovinciaal Overleg ingestelde commissie (commissie Van den Bos) het advies 'De staten gehoord..' over de positie van statenleden uitgebracht. De commissie stelde een vaste jaarlijkse vergoeding voor statenleden voor in navolging van gemeenteraadsleden. Voorstel was een vergoeding ter grootte van 15% van de wedde van gedeputeerden.

Met ingang van 7 juni 1978²⁵ wordt een jaarbedrag en een onkostenvergoeding toegekend die opgeteld uitkomen op circa 15% van de jaarwedde van gedeputeerden. Beide bedragen worden jaarlijks geïndexeerd. Bij verordening kunnen beide bedragen met 20% worden verminderd. De mogelijkheid wordt daarnaast geboden om maximaal 20% toe te kennen als presentiegeld.

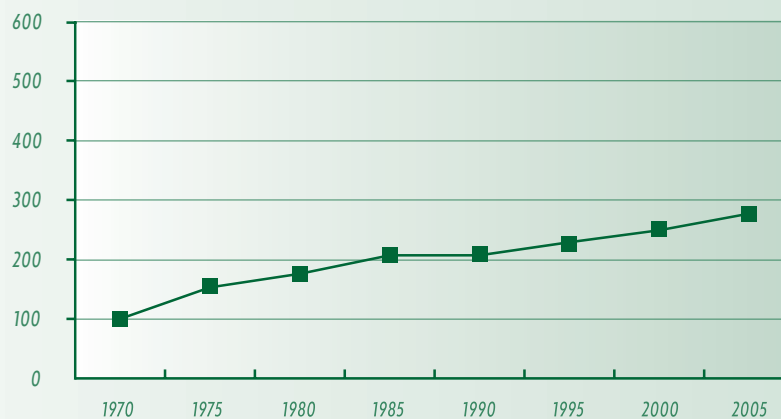
Rapport werkgroep statenleden 2005

De Werkgroep rechtspositie statenleden heeft in januari 2005 in opdracht van het Interprovinciaal Overleg een onderzoeksrapport uitgebracht over de werkbelasting van de leden van provinciale staten. Naar aanleiding van dit onderzoek heeft deze werkgroep geconcludeerd dat er in de rechtspositie van statenleden de volgende verbeteringen moeten worden aangebracht:

- 1 De primaire beloning van statenleden moet substantieel worden verbeterd en in op 20% van de bezoldiging van gedeputeerden worden gesteld.*
  - 2 Aan fractievoorzitters dient een extra vergoeding toegekend te worden.*
  - 3 Gezien de ongewisheid van de politieke carrière is er behoefte aan een wachtgeldregeling met inkomenstoets voor statenleden na aftreden.*
  - 4 Ieder statenlid moet een pensioenvoorziening kunnen treffen die optimaal aansluit bij diens specifieke situatie en behoeften. Met een primaire beloning van 20% van de bezoldiging van gedeputeerden is ieder statenlid in staat daaruit een redelijke pensioenvoorziening op maat te treffen.*
  - 5 Er moeten goede secundaire voorzieningen zijn voor statenleden, zoals kinderopvang, onkostenvergoeding en zwangerschapsverlof.*
  - 6 Differentiatie in de arbeidsvoorwaarden van statenleden naar grootte van de provincie is niet wenselijk.*
- Aanbevolen wordt de maatregelen in te laten gaan vanaf de nieuwe statenperiode in 2007.*

Grafiek 8

Loonontwikkeling statenleden

Stijgingsindex	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005
—■—	100	158	177	203	202	227	249	288

Indexcijfers	1970	2005	% tov minister
Minister	100	247	0%
Rijksambtenaar	100	387	56%
Contractloontijding	100	459	86%
Statenlid ²⁶	100	288	17%
Inclusief onkostenvergoeding	100	304	22%

Bron: Min BZK

26 Aangezien statenleden in 1970 en 1975 nog geen vaste vergoeding zijn deze bedragen herleid aan de hand van het indexcijfer van gemeenteraadsleden.

III.13 Vergoeding raadsleden

De financiële voorzieningen voor gemeenteraadsleden zijn vervat in het Rechtspositiebesluit raads- en commissieleden. Het lidmaatschap van gemeenteraad wordt gezien als een nevenfunctie naast de hoofdfunctie elders in de maatschappij. De vergoeding die raadsleden ontvangen, betreft geen vergoeding voor verrichte arbeid, maar dient gezien te worden als een compensatie voor mogelijke inkomensderving in de hoofdfunctie. De vergoeding voor raadsleden is gerelateerd aan 18 inwonersklassen (afwijkend van de klassenindeling van wethouders en burgemeesters). De vergoedingsbedragen variëren van € 182 per maand in gemeenten met minder dan 6.000 inwoners tot € 1.891 per maand in de grootste gemeenten (meer dan 375.000 inwoners).

Ontwikkeling

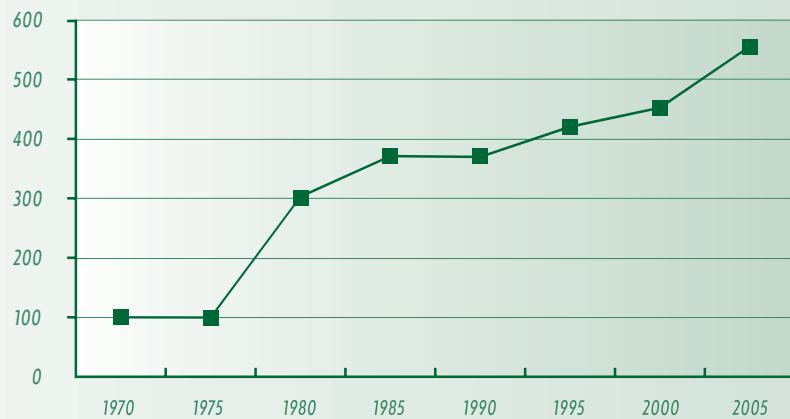
De visie op het raadslidmaatschap en de daarop gebaseerde beloningssystematiek vindt zijn oorsprong in het rapport 'Een goede raad' van de commissie Merckx van februari 1974. Deze door de VNG ingestelde commissie heeft onderzoek verricht naar de vervulling van het raadslidmaatschap en heeft daarbij aanbevelingen gedaan voor de financiële positie van raadsleden. Tot 1976 ontvingen raadsleden een presentiegeld²⁷. Volgens de commissie kon de zwaarte van het raadslidmaatschap echter niet meer gerelateerd worden aan het aantal raads- en commissievergaderingen. Voorgesteld wordt in plaats van een bedrag per vergadering een vaste jaarlijkse vergoeding (voorgesteld was 1/5 van de wethouderswedde) plus een tegemoetkoming in de kosten toe te kennen. Dit voorstel wordt overgenomen. De Gemeentewet wordt dienovereenkomstig gewijzigd en het hierop gebaseerde besluit werkt terug tot 1 januari 1975.

In een verordening kan de raad bepalen dat de centraal vastgestelde bedragen met maximaal 20% naar beneden kunnen worden bijgesteld. Ook kan de raad bepalen dat maximaal 20% wordt uitgekeerd naar rato van het aantal bijgewoonde vergaderingen.

Per 1 januari 2002 zijn de bedragen structureel verhoogd. Daarbij is in lijn met de verhoging voor wethouders, de nadruk gelegd op de raadsleden in de kleinere gemeenten.

Grafiek 9

Loonontwikkeling raadsleden

Stijgingsindex	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005
—■—	100	100	303	380	378	412	454	556

Indexcijfers ²⁸	1970	2005	% tov minister
Minister	100	247	0%
Rijksambtenaar	100	387	56%
Contractloonstijging	100	459	86%
Raadslid	100	556	125%

Bron: Min BZK

²⁸ Raadsleden ontvangen pas met ingang van 1977 een vaste vergoeding. Daarvoor ontvingen raadsleden presentiegeld waarvan de hoogte door de gemeente werd bepaald. Voor het bepalen van de vergoeding van 1970 is gebruik gemaakt van een onderzoek onder raadsleden in 1973 waar de gemiddelde presentiegelden voor raadsleden zijn bepaald. De uitkomsten van dit onderzoek zijn gebruikt voor de jaren 1970 en 1975. Bron: VNG, Een goede raad, pag. 68.

III.14 Overzicht onkostenvergoedingen

Inleiding

Onkostenvergoedingen zijn bedoeld voor kosten die voor eigen rekening komen en samenhangen met de uitoefening van het ambt. Tot 1998 werden vergoedingen onbelast verstrekt. In 1999 zijn de vaste onkostenvergoedingen van de politieke ambtsdragers fiscaal getoetst vanwege aangescherpte fiscale wetgeving. Hierbij zijn de volgende onkostencomponenten bekeken: representatie, vakliteratuur, contributies, telefoonkosten, bureaunkosten, porti, zakelijke giften, bijdrage fractiekosten en ontvangsten.

De uitkomst van deze fiscale toetsing heeft ertoe geleid dat de vaste onkostenvergoedingen niet langer onbelast konden worden verstrekt. Vervolgens zijn de vergoedingen gebruteerd. Inmiddels ontvangen alle categorieën politieke ambtsdragers een vaste (belaste) onkostenvergoeding/ambtstoelage. Een aantal componenten zoals fax en computer-voorzieningen werd verstrekt en ten laste van de bedrijfsvoering gebracht.

Ministers/staatssecretarissen

In verband met de bijzondere positie gold tot 1990 voor bewindslieden een fiscale regeling. Na het aantreden van een kabinet kreeg elke minister of staatssecretaris een door de minister van Financiën ondertekende brief dat hij op grond van een besluit van de ministerraad de op het ambt drukkende kosten per jaar een bedrag van fl. 9.000 (minister) respectievelijk fl. 7500 (staatssecretaris) op zijn of haar inkomen in mindering kon brengen. Deze kosten hoefden niet te worden aangetoond. Deze bedragen zijn sinds 1965 niet gewijzigd. De aftrekregeling berustte op de overweging dat de niet voor vergoeding in aanmerking komende ambtskosten vaak moeilijk aantoonbaar waren en dat het - gezien de aard van hun functie - niet gewenst was dat zij in discussie moesten treden met de inspecteur over de hoogte van hun kosten. De minister-president en de minister van Buitenlandse Zaken ontvingen daarnaast nog een vaste ambtstoelage. Deze ambtstoelage werd niet systematisch bijgesteld.

Na herziening van deze regeling werd met ingang van 1 januari 1990 aan ministers en staatssecretarissen een maandelijks vergoeding voor kosten van respectievelijk fl. 450 en fl. 375 toegekend. De minister-president ontvangt fl. 1.450 en de minister van Buitenlandse Zaken fl. 1.950. De bedragen worden vanaf 1990 jaarlijks geïndexeerd aan de hand van de materiële overheidsconsumptie.

In 2002 is het nieuwe voorzieningstelsel voor ministers en staatssecretarissen ingevoerd. De strekking hiervan is dat voorzieningen die voor bewindslieden noodzakelijk zijn in verband met de uitoefening van het ambt zoveel mogelijk rechtstreeks uit de bedrijfsvoering van het departement aan de bewindspersoon ter beschikking worden gesteld. De onkostenvergoeding is hierbij opgenomen in het Voorzieningenbesluit en is tegelijkertijd verlaagd. De minister-president en de minister van Buitenlandse Zaken ontvangen echter nog wel een twee maal zo hoge onkostenvergoeding ten opzichte van een minister in verband met internationale representatieve verplichtingen.

Leden van de Tweede Kamer

Kamerleden ontvingen in 1970 een gedifferentieerde jaarlijkse onkostenvergoeding afhankelijk van de afstand tussen woonplaats en Den Haag (van fl. 4.675 tot fl. 9.350). De bedragen werden geïndexeerd aan de hand van de aanpassing van de vergoeding voor rijkspersoneel voor verblijfskosten.

Met ingang van 1 januari 1990 wordt naast een vergoeding voor verblijfskosten een vaste onkostenvergoeding voor beroepskosten geïntroduceerd die jaarlijks wordt geïndexeerd aan de hand van de consumentenprijsindex.

Bij de verhoging van de schadeloosstelling per 1 januari 1997 (van schaal 14 naar schaal 16 BBRA) is om een neutraal inkomenseffect te krijgen onder meer de onkostenvergoeding met 65% verlaagd.

Leden van de Eerste Kamer

Eerste Kamerleden ontvingen in 1970 een onkostenvergoeding van € 874 (fl. 1.925). Dit bedrag werd geïndexeerd aan de hand van de aanpassing van de vergoeding voor rijkspersoneel voor verblijfskosten.

In 1995 wordt voor leden van de Eerste Kamer naast een afstandgerelateerde vergoeding voor verblijfskosten een vaste jaarlijkse vergoeding voor ambtskosten geïntroduceerd die jaarlijks wordt geïndexeerd aan de hand van de consumentenprijsindex.

Bij de verhoging van de schadeloosstelling per 1 januari 1997 is om een neutraal inkomenseffect te krijgen onder meer de onkostenvergoeding met 40% verlaagd.

Hoge Colleges van Staat

Voor de Hoge Colleges gold net als voor bewindslieden een fiscale regeling. Aan de hand van een interne richtlijn van het kabinet kon voor de belastingheffing een bedrag van het op het ambtsinkomen drukkende kosten in aftrek worden gebracht op het inkomen (fl. 9.000 voor de vice-president Raad van State en president Algemene Rekenkamer). Het kabinet heeft deze richtlijn ingetrokken.

Met ingang van 1 januari 1992 wordt voor de vice-president van de Raad van State, de staatsraden en de president en de leden van de Algemene Rekenkamer door een wetswijziging bepaald dat bij algemene maatregel van bestuur regels kunnen worden gesteld betreffende de vergoeding van kosten die aan de vervulling van het ambt zijn verbonden.

De vergoeding bedraagt met ingang van 1 januari 1992 fl. 470 en fl. 392 per maand en is geïndexeerd aan de hand van de materiële overheidsconsumptie. Deze bedragen zijn gelijk aan de bedragen voor ministers en staatssecretarissen.

Met ingang van 1 januari 1990 wordt de Nationale ombudsman een vaste vergoeding van fl. 450 toegekend. Indexatie vindt plaats aan de hand van materiële overheidsconsumptie. Het bedrag komt overeen met het bedrag dat toen ook voor ministers gold.

Commissaris van de Koningin

Met ingang van 1 januari 1980 ontvangt de commissaris van de Koningin een ambtstoelage van fl. 2.000 per maand voor representatieve verplichtingen.

Dit bedrag is met ingang van 1991 gestegen tot € 14.266,85 (fl. 31.440) per jaar.

Het Rechtspositiebesluit commissarissen van de Koning regelt dat de commissaris een bijdrage in de bijzondere kosten aan de uitoefening van het ambt verbonden van fl. 2.620,00 per maand. In de toelichting is aangegeven dat om de vijf jaar zal worden beoordeeld of de hoogte van de ambtstoelage nog toereikend is.

Met ingang van 1 januari 2001 ontvangt de commissaris een ambtstoelage per maand van € 635 (fl. 1400) (zonder brutering) en een vergoeding van overige ambtskosten van fl. 1.070. Dit bedrag is wel gebruteerd wat leidt tot een maandbedrag van € 1.012 (fl. 2.230). Uitzonderlijk is dat deze bedragen niet jaarlijks worden geïndexeerd.

Burgemeesters

Burgemeesters kennen vanaf 1954 een ambtstoelage die is gedifferentieerd naar gemeentegrootte. Vanaf 1966 geldt een maximum van € 227 (fl. 500). In 1981 wordt voor burgemeesters een ambtstoelage toegekend van 10% van de maximumbezoldiging met nog altijd hetzelfde maximumbedrag van € 227 (fl. 500). Dat betekent dat in 1985 alle burgemeesters het maximumbedrag ontvangen. Met ingang van 1 januari 1986 wordt het maximumbedrag verhoogd tot € 272 (fl. 600) zonder indexering. Bij het bepalen van het maximumbedrag is een 'lichte differentiatie' naar het inwonertal van gemeenten aangebracht (fl. 525 - fl. 600). In de periode 1 januari 1986 tot 1 januari 1994 worden de bedragen niet aangepast.

In 1994 wordt het bedrag van de ambtstoelage verhoogd en wordt bepaald dat de ambtstoelage wordt geïndexeerd aan de hand van de consumentenprijsindex.

Statenleden

Bij de introductie van een vergoeding van werkzaamheden in 1977 wordt ook een tegemoetkoming in de kosten toegekend tot maximumbedragen die jaarlijks door de minister van Binnenlandse Zaken worden geïndexeerd aan de hand van het prijsindexcijfer.

Gedeputeerden

Provincies konden tot 1992 eigen regelingen voor vergoeding van kosten voor gedeputeerden opstellen. In 1992 wordt deze autonomie beperkt door aan provinciale staten de mogelijkheid te bieden om bij verordening te bepalen dat aan leden van gedeputeerde staten een onbelaste vergoeding voor overige kosten wordt toegekend van ten hoogste € 3267,22 (fl. 7.200) per jaar. De hoogte van dit bedrag is bepaald aan de hand van een enquête naar de hoogte van de voor de functie gemaakte kosten. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd aan de hand van het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie.

De systematiek van maximale onkostenvergoedingen blijft ook in 2001 gehandhaafd bij de ingrijpende herziening van de onkostensystematiek op grond van gewijzigde belastingwetgeving.

Wethouders

Veel gemeenten kenden tot 1992 een eigen regeling voor vergoeding van onkosten van wethouders. Voor de algemene onkostenvergoeding van wethouders wordt in 1992 dezelfde systematiek ingevoerd als voor gedeputeerden. De centraal vastgestelde maximumbedragen voor een onbelaste onkostenvergoeding voor een door de gemeenteraad vast te stellen zijn voor de kleinste gemeenten fl. 3.100 tot fl. 7.200 voor de vier grootste gemeenten.

De systematiek van maximale onkostenvergoedingen blijft ook in 2001 gehandhaafd bij de ingrijpende herziening van de onkostensystematiek op grond van gewijzigde belastingwetgeving.

Raadsleden

Bij de introductie van een vergoeding van werkzaamheden in 1975 wordt ook een tegemoetkoming in de kosten toegekend tot maximumbedragen die jaarlijks door de minister van Binnenlandse Zaken worden geïndexeerd aan de hand van het prijsindexcijfer.

Een eenduidige en precieze vergelijking van de bezoldiging van verschillende politieke ambtsdragers in een aantal Europese landen is lastig. Dit wordt veroorzaakt door de verschillen in organisatie van de publieke sector waardoor de inhoud en verantwoordelijkheden van de diverse ambten in belangrijke mate anders worden vormgegeven. Zo is bijvoorbeeld een waterschap een typisch Nederlandse bestuursvorm die in de vijf onderzochte landen niet als bestuursorgaan terug te vinden is. Ook zijn de gehanteerde bezoldigingssystemen in bepaalde gevallen complex en gedetailleerd, waarbij de omvang van een vergoeding bovendien afhankelijk kan zijn van de persoonlijke omstandigheden van de ambtsdrager.

Beide aspecten maken de onderlinge vergelijkbaarheid lastig. De gepresenteerde gegevens vormen daarom slechts een illustratie van het bezoldigingsbeleid van de publieke sector van vijf West-Europese landen. In het onderstaande overzicht is uitgegaan van het salaris inclusief onkostenvergoedingen.

Tabel 9

Centrale overheid

	Nederland	België	Denemarken ²⁹	Duitsland	Frankrijk	Verenigd Koninkrijk
Minister-president	137.977	211.674	163.738	231.906	241.272	259.802
Minister	130.771	208.323	130.990	181.905	160.848	189.269
Lid Eerste Kamer	26.160	99.654	nvt	-	62.870	143.605
Lid Tweede Kamer	91.956	99.654	76.159	87.697	62.870	83.471
Lid Hoge Colleges van Staat	130.861	-	111.137	-	69.240	189.269

Bron: Min BZK

²⁹ Alle bedragen zijn omgerekend van Deense Kronen naar Euro bij een koers van 0,133. Alle bedragen zijn omgerekend van Deense Kronen naar Euro bij een koers van 0,133.

Tabel 10

Regionale overheid

	Nederland	België	Denemarken	Duitsland	Frankrijk	Verenigd Koninkrijk
Commissaris van de Koningin	143.332	93.952	87.456	195.480	71.880	-
Gedeputeerde	101.608	125.244	-	164.016	62.727	-
Statenlid	12.165	1.500	9.416	72.072	30.282	-

Bron: Min BZK

Tabel 11

Gemeentelijke overheid

	Nederland	België	Denemarken	Duitsland	Frankrijk	Verenigd Koninkrijk
Burgermeester > 150.000	131.484	119.168	87.456	124.236	63.041	172.492
Wethouder > 150.000	115.634	89.376	nvt	95.664	31.000	104.540
Burgermeester <> 20.000	87.936	58.148	62.564	76.944	39.129	-
Wethouder <> 20.000	69.115	43.611	nvt	65.760	14.000	-
Burgermeester < 5.000	73.524	37.654	-	65.760	23.912	-
Wethouder < 5.000	55.012	28.241	-	47.040	9.565	-
Raadslid > 150.000	28.172	-	7.847	90.972	-	71.536

Bron: Min BZK

Tabel 12

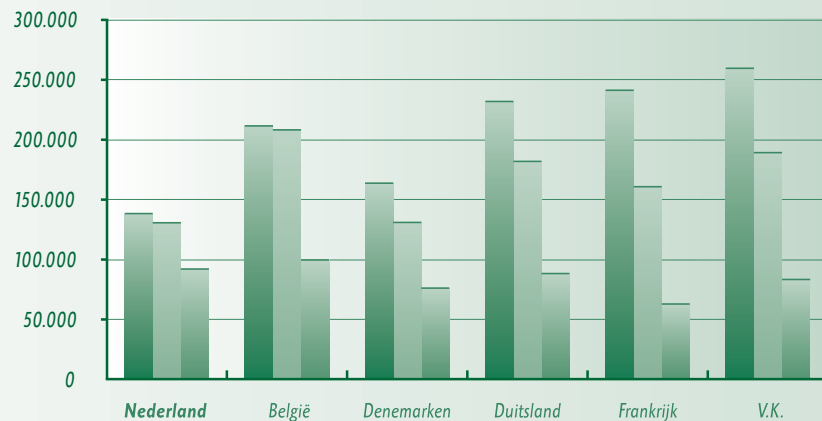
Verhoudingsgetallen

	Nederland	België	Denemarken	Duitsland	Frankrijk	Verenigd Koninkrijk
Minister	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Leden Tweede kamer	70%	48%	58%	48%	39%	44%
Commissaris van de Koningin	110%	45%	66%	107%	44%	n.v.t.
Burgemeester > 150.000	100%	57%	66%	68%	39%	91%

Bron: Min BZK

Grafiek 10

Centrale overheid

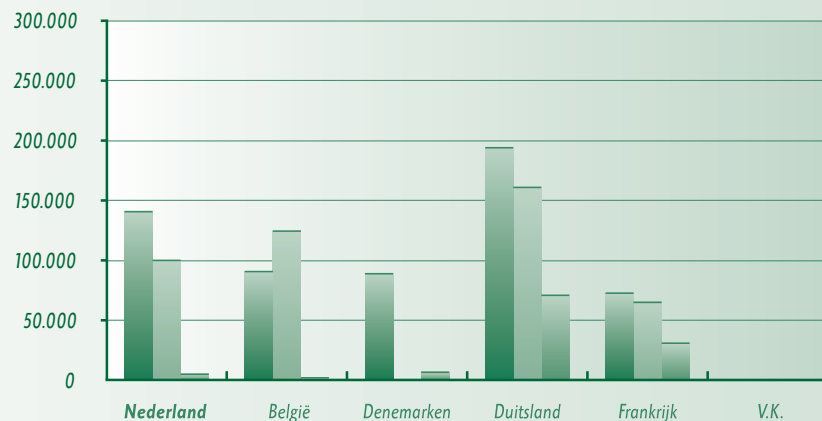

	Nederland	België	Denemarken	Duitsland	Frankrijk	V.K.
Minister-president	137.977	211.674	163.738	231.906	241.272	259.802
Minister	130.771	208.323	130.990	181.905	160.848	189.269
Lid Tweede Kamer	91.956	99.654	79.159	87.697	62.870	83.471

Bron: Min BZK

Grafiek 11

Regionaal

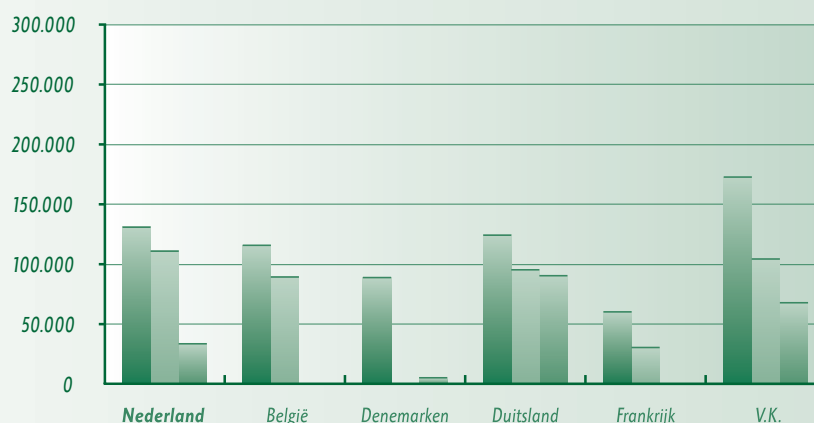

	Nederland	België	Denemarken	Duitsland	Frankrijk	V.K.
Commissaris van de Koningin	143.332	93.952	87.456	195.480	71.880	-
Gedeputeerde	101.608	125.244	-	164.016	62.727	-
Statenlid	12.165	1.500	9.416	72.072	30.282	-

Bron: Min BZK

Grafiek 12

Gemeenten

	Nederland	België	Denemarken	Duitsland	Frankrijk	V.K.
Burgemeester groot > 150.000	131.484	119.168	87.456	124.236	63.041	172.492
Wethouder groot	115.634	89.376	-	95.664	31.000	10.454
Raadslid	28.172	-	7.847	90.972	-	71.536

Bron: Min BZK

België

In het politiek complexe België bestaan zes regeringen. De bezoldiging van parlementsleden is gelijk voor alle parlementen. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen het federale, gemeenschappelijke en gewestelijke niveau. Ook wordt er geen onderscheid gemaakt tussen de bezoldiging van de leden van de Eerste en de Tweede kamer. Het is alle Belgische politieke ambtsdragers toegestaan betaalde nevenfuncties te vervullen. Van deze mogelijkheid wordt op grote schaal gebruik gemaakt. Zo zijn vele leden van de Senaat en Kamer, waaronder de voorzitters, tevens burgemeester.

Federaal niveau

Het jaarsalaris van een parlementariër is opgebouwd uit het brutojaarsalaris, een onkostenvergoeding (huishoudkosten en representatievergoeding) die maximaal 28 % bedraagt, vakantiegeld en een eindejaarspremie. Aan specifieke functies binnen de Kamer, zoals de voorzitter, de secretaris of de fractieleiders, is een extra vergoeding verbonden.

Gewesten

In het statuut van de Vlaamse regering worden vaste jaarsalarissen genoemd voor de minister-president, de minister vice-president en de overige ministers. Dit salaris wordt vermenigvuldigd met een getal dat jaarlijks wordt vastgesteld, de zogenaamde "spilindex" een soort barometer voor de lonen, pensioenen en uitkeringen van de overheid. Deze index hangt op een bepaalde wijze samen met de index van de consumptieprijzen. Als die stijgen, kan het gebeuren dat de spilindex wordt "overschreden", wat betekent dat er een indexaanpassing voor de salarissen moet gebeuren; ook een negatieve loonsaanpassing is theoretisch mogelijk. Daarnaast krijgt een Vlaams minister een forfaitaire maandelijkse vergoeding voor huisvesting en huishoudkosten.

Provincies

België kent 11 provincies. De provincieraad is het beraadslagend orgaan van de provincie waarvan het aantal leden van 47 tot 84 varieert. De bezoldiging van de leden is gesteld op een vast bedrag per bijeenkomst (€ 125). De bestendige deputatie is belast met het dagelijks bestuur van de provincie. Zij bestaat uit zes leden, onder de raadsleden verkozen, en uit de gouverneur die van rechtswege voorzitter is van het college maar niet stemgerechtigd is. De leden van de deputatie worden voor zes jaar gekozen. Naast de bezoldiging ontvangt een lid een forfaitaire vergoeding voor representatiekosten die maximaal 28 % bedraagt. De gouverneur wordt door de Vlaamse regering benoemd als bijzonder ambtenaar. Het basissalaris wordt aangevuld met de toeslagen (vakantietoeslag, eindejaarstoeslag e.a.).

Gemeenten

De omvang van de gemeenteraad hangt af van het aantal inwoners der gemeente. Hij bestaat, met inbegrip van burgemeester en de schepenen, ten minste uit 7 leden in de gemeenten met minder dan 1.000 inwoners en maximaal uit 55 leden in de gemeenten met 300.000 inwoners en meer. De gemeenteraadsleden worden voor zes jaar gekozen. De schepenen, vergelijkbaar met de Nederlandse wethouders, worden voor zes jaar door de gemeenteraad uit zijn leden gekozen. De burgemeester wordt door de Koning benoemd uit de leden van de gemeenteraad. Het aantal schepenen bedraagt minimaal 2 (in de gemeenten met minder dan 1.000 inwoners) en maximaal 10 (in de gemeenten met 200.000 inwoners en meer). Het salaris van de burgemeester is gekoppeld aan de wedde van de gemeentesecretaris. Afhankelijk van het aantal inwoners krijgt de burgemeester tussen 60 en 120 procent van de wedde van zijn secretaris. Wat de gemeentesecretaris verdient, hangt af van het aantal inwoners van de gemeente. Het loon van de schepenen is 60 of 75 % van het burgemeestersloon, opnieuw afhankelijk van het inwonersaantal.

Denemarken

Uitgangspunt voor de bezoldiging van politieke ambtsdragers in Denemarken is de basisvergoeding van € 123.005 per jaar. De minister-president ontvangt 125% van de basisvergoeding. De minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Financiën en de vice-premier ontvangen 110% van de basisvergoeding. Het bedrag wordt elke jaar aangepast aan de hand van de loonontwikkelingen van ambtenaren. Ministers hebben ook recht op een onkostenvergoeding en vergoeding voor woonlasten volgens dezelfde regels als voor Kamerleden.

Voor ministers die tevens lid zijn van het parlement (Folketing) wordt de bezoldiging verlaagd met een bedrag dat gelijk is aan de schadeloosstelling als parlements lid.

De basisvergoeding van parlementsleden is gelijk aan het salaris dat wordt betaald aan ambtenaren in schaal 51 (€ 70.174). Tevens hebben de Kamerleden recht op een onkostenvergoeding van € 5.985. De Kamerleden zijn wettelijk verplicht om de basisvergoeding en onkostenvergoeding te accepteren.

Er bestaat in Denemarken geen instantie die te vergelijken is met de Raad van State.

De bezoldiging van de Ombudsman wordt vastgesteld door het Folketing. Het salaris is vergelijkbaar met dat van een secretaris-generaal. Dat is momenteel € 111.137. Het hoofd van de Algemene Rekenkamer (Rigsrevisionen) wordt bezoldigd volgens dezelfde richtlijnen.

De bezoldiging van de provinciale burgemeester (te vergelijken met de commissaris van de Koningin) en de leden van de provincieraad wordt vastgesteld door de minister van Binnenlandse Zaken. De jaarlijkse vergoeding aan de provinciale burgemeester is tussen € 78.161 en € 87.456 per jaar. De leden van de provincieraad ontvangen een vergoeding van € 9.416. De raadsleden zijn verplicht de vergoeding in ontvangst te nemen.

De bezoldiging van de gemeentelijke overheid wordt ook door de minister van Binnenlandse Zaken vastgesteld. De vergoeding aan de burgemeester hangt van de grootte van de gemeente af (minimum € 62.564 tot maximaal € 87.456 per jaar). Raadsleden ontvangen een vergoeding van € 7.847 per jaar. De raadsleden zijn verplicht de vergoeding in ontvangst te nemen. Voor de vier grootste gemeenten zijn er vergoedingen die nog hoger dan bovenvermelde bedragen liggen.

Duitsland

Bij de bezoldigingsverhoudingen tussen de verschillende Duitse bestuurslagen gaat het om de volgende politieke ambten:

Tabel 13

Funcities bestuurslagen bondsrepubliek Duitsland

Bondsregering	Deelstaten	Kommunen
Bondskanselier	Minister-president	Burgemeester
Bondsminister	Minister	Wethouders
Bondsdagafgevaardigden	Landsdagafgevaardigde	Raadsleden

Bron: Min BZK

De Bondskanselier en ministers ontvangen naast het salaris een eindejaarsuitkering, een toeslag voor het voeren van een dubbele huishouding en een belastingsvrije onkostenvergoeding. De "Abgeordnetenentschädigung" (ook wel Diäten genoemd) voor de leden van de Bondsdag bedraagt momenteel € 7.009 bruto per maand. Dit is een maximumbedrag. Bondsdagleden dienen in het openbaar zelf te besluiten over de hoogte van hun persoonlijke maandelijkse "Entschädigung". In de praktijk betekent dit dat zij genoegen nemen met gemiddeld € 950 minder. Voorts hebben Bondsdagleden recht op een vaste onkostenvergoeding van € 3.589 belastingvrij per maand. Het is een Bondsdaglid toegestaan om onbeperkt neveninkomsten te genieten. Deze dienen ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de voorzitter van de Bondsraad en mogen niet strijdig zijn met de hoedanigheid van volksvertegenwoordiger.

De bezoldiging van de minister-president en ministers van een deelstaat (inclusief regerende Burgemeesters van de stadsdeelstaten Bremen, Hamburg en Berlijn) verschillen per deelstaat verschillen. In het overzicht is het maximumbedrag opgenomen.

Een opmerkelijk fenomeen is de kindertoeslag die kan oplopen tot € 977 per maand bij vijf kinderen.

In verschillende deelstaten is de bezoldiging van Landsdagafgevaardigden onderwerp van discussie of is inmiddels daadwerkelijk gewijzigd. Het meest recentelijk is in de belangrijke deelstaat Nordrhein-Westfalen het beloningsstelsel ingrijpend herzien. Het oude stelsel is nog wel representatief voor de meeste overige deelstaten en gaat uit van een salaris met een vaste onkostenvergoeding per maand. In het overzicht is uitgegaan van het oude stelsel.

Het nieuwe stelsel verdubbelt het salaris. Het verhoogde salaris is belastingvrij. Alle vaste onkostenvergoedingen en oudedagsvoorzieningen vervallen. Het wachtgeld zal ongeacht het beklede mandaat drie maanden duren en bedraagt de helft van een maandsalaris. Er zal worden voorzien in een pensioenregeling waarbij de afgevaardigden zelf een premie betalen en die sober zal uitvallen vergeleken met de oude regeling.

De bezoldiging van burgemeesters, wethouders en raadsleden hangt af van het inwonertal van de betreffende gemeente. De secundaire arbeidsvoorwaarden zoals onkostenvergoedingen worden door de betreffende gemeente zelf vastgesteld met uitzondering van de kindertoeslag.

Frankrijk

Het Franse bezoldigingssysteem is weinig transparant. De salarissen van alle Franse ambtenaren en bestuurders worden vastgesteld volgens een gecompliceerd en ondoorzichtig systeem van jaarlijks geïndexeerde roosters waarbij elke rang in het ambtenarenapparaat zijn specifieke rooster kent waarin het jaarlijkse bruto basissalaris is vermeld zonder premies.

De premies kunnen 10% tot 55% van het totale salaris uitmaken. De premies/toeslagen variëren van ministerie tot ministerie, zijn zeer moeilijk te definiëren en hangen af van het functieniveau, de zwaarte van de functie, de anciënniteit enz. Kortom: een schier willekeurig systeem waar zelfs de specialisten geen lijn in kunnen ontdekken.

Alle gekozen politieke ambtsdragers ontvangen geen salaris maar een vergoeding waarvan de hoogte per stemming door vertegenwoordigende lichamen wordt vastgesteld. Die variëren daarom sterk. De vergoeding van parlementariërs is hierbij een uitzondering: die zijn duidelijk vastgesteld. Deze categorie geniet tevens ondersteuning (financieel of in natura) voor woonkosten, secretariaat, dienstauto, gratis openbaar vervoer, enz.

De vergoedingen van de politieke ambtsdragers in de regio hangen weer af van het aantal inwoners van de regio, het departement en de gemeente. Ook wordt rekening gehouden met de cumulatie van ambten (veel Franse bestuurders hebben meerdere functies) en de terugstorting bij (gedeeltelijke) delegatie aan derden van vergoedingen binnen de volksvertegenwoordigingen tussen uitvoerende organen, burgemeesters, voorzitters en leden. Indien meerdere ambten tegelijkertijd worden uitgeoefend (cumulatie), mag de totale vergoeding de € 94.640 niet overschrijden.

Verenigd Koninkrijk

De minister-president verdient, na de bijzondere ambtsdrager "Lord Chancellor" en "Lord chief Justice", het meest. De leden van het kabinet verdienen meer dan Kamerleden, mede omdat vrijwel alle ministers deel uitmaken van de House of lords ofwel de House of commons en daarom naast het minister- of staatssecretarissensalaris tevens een parlementair salaris ontvangen. Op lokaal niveau verdienen politieke ambtsdragers minder dan op nationaal niveau.

Op lokaal niveau worden de geldelijke vergoedingen van ambtsdragers veelal door de lokale autoriteiten vastgesteld (tot een bepaald salarisniveau), waarbij rekening wordt gehouden met de werklust en de verplichtingen die bepaalde functies met zich meebrengen.

Vanaf het jaar 2000 worden elke 3 jaar in opdracht van de minister-president de salarissen en vergoedingen van ministers en parlementsleden door een speciaal onderzoeksorgaan (Senior Salaries Review body – SSRB) geëvalueerd. Ten behoeve van deze evaluatie wordt een vergelijking gemaakt met de inkomens van (top)ambtenaren en de salarissen in de (semi-)private sector. De resultaten worden gebruikt om de salarissen van de Britse bestuurders en politici te indexeren.

Regionaal en lokaal bestuur is veelal onlosmakelijk met elkaar verbonden is. Per county verschilt de wijze waarop zaken geregeld worden. Soms is er alleen sprake van lokale overheid (district council; gaat ongeveer over 100.000 inwoners) en in andere gevallen is daarenboven sprake van county councils (gaat over 500.000 – 1.500.000 inwoners). In stedelijke gebieden is sprake van één overkoepelende autoriteit. Alleen London wijkt hiervan af, daar bestaan naast de Greater London Authority met gekozen burgemeester en 25 raadsleden ook nog deelgemeentes (32 boroughs). Wat betreft Schotland, Wales en de Isles of Scilly geldt dat zij een eigen gecentraliseerde overheid hebben en wat betreft Noord-Ierland is sprake van 26 district councils. In het overzicht zijn alleen de hoogste salarissen opgenomen, die van de politieke ambten in Londen.

- Commissie Van Stuijvenberg, Rapport knelpunten rechtspositie gedeputeerden en wethouders, 1976
- Commissie van advies inzake de schadeloosstelling voor de leden van Tweede Kamer der Staten-Generaal, Eindrapport, 1967
- Mr. drs. D.J. Elzinga, De financiële positie van de leden der Staten-Generaal, 1985
- Ministerie van Binnenlandse Zaken, Advies Bezoldiging gedeputeerden, 1991
- Ministerie van Binnenlandse Zaken, De rechtspositie van de wethouder, Aanbevelingen van de departementale werkgroep rechtspositie wethouders, 1983
- Ministerie van Binnenlandse Zaken, Documentatie Overheidspersoneelszaken per 31 december 1985, 1986
- Monchy, S.J.R., de, Handboek voor het Nederlandse provincierecht, Zwolle, 1976
- Schroot, J.C., Van Vliet, M. Wijma, N., Begrip van de Nederlandse Gemeente, Alphen aan den Rijn, 1978
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Wethouders in Nederland, Een onderzoek naar hun positie en functioneren, Den Haag, 1980
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten, De wethouder gewaardeerd, Den Haag, 1982
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Wethouders en raadsleden, een actueel beeld van ongeveer 11.000 gemeentebestuurders, 1994
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten, De wethouder, Rapport van de commissie positie wethouders, 1972
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Een goede raad, Rapport van de commissie positie raadsleden, 1974
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Loon naar werken, 2000
- SGBO, Onkosten van ambtsdragers, 1999
- SGBO, De gedeputeerde, Een onderzoek naar zijn positie en functioneren, 1980

